

UJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

III. ÉVFOLYAM 4. SZÁM.

MEGJELENIK
MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN

1947 JANUÁR 22
6707 SÓVAT 1.

Soha többé gettót!

Írta: György Endre

Két éve, hogy megnyiták a pesti gettó börtönkapui. Űtött a szabadulás órája. A Vörös Hadsereg tankjai be-törték a rácsokat, amelyek válaszfalat emeltek ember és ember közé. A szabadság ka-tonái összezuzták ketrecek-keket, amelyekbe csodálatos-képpen és az élet paradox-tévedéseként nem a feneva-dakat csukták, hanem a hié-nák és ordas-farkasok rete-szelték a szelid embert. Ezen az évfordulón, amíg a világ világ lesz, s amíg ezen a vi-lágon él budapesti és magyar zsidó, emlékeznünk kell. Em-lékeznünk és hálálkodnunk. Hálát adnunk a nagy Isten-nek és az isteni parancsot végrehajtó nemes emberse-regnek, amely eljött bennün-kei ki-, meg- és felszabadi-tani.

*

Álom ez vagy valóság? — kérdezgettem magamtól a dohányutcai zsidó templom-ban a gettó felszabadulását ünneplő díszes istentisztele-ten. Valóság az, hogy csak-úgyan megszabadultunk? Va-lóság, hogy én, a magam sokat üldözött személyében itt lehetek? És, ha valóság, akkor egy nagyon sokat ál-modott álmom beteljesülése. Azé a ködképé, amely csalo-gatott, hívogatott a deportáló-táborban. Sokszor láttam régi éne-met a dohányutcai templom meghitt falai kö-

zött a nagy ünnepek, a még nagyobb szombatok és az egyszerű hétköznapiok áhita-tában. Amikor könnyörgő lé-lekkel álltam az Ur előtt, hozzá fohászkoztam, neki há-lálkodtam, vagy tőle, tőle a Leghatalmasabbtól én, a por-szem kértem. Mit? Erőt ah-hoz, hogy mindazt a próba-tételt, ami elé állított, kibír-jam. Azt, hogy a mázsás kö-vöket összerokadás nélkül cipelni tudjam. Hogy az *enyémek* az *enyémek* marad-janak. Világítottak a mesz-szeségből a templom fényei, a gyertyák lángjai, a frígy-szekrény, a tórák és taliszrok féhérsége és aranya. Ha még-egyszer, csak egyetlenegyszer újra ott lehetnék, hallhat-nám az orgona férfibánattal zengő hangját, a pap szavát és a kántor énekét, amely mind úgy szorongatja a nyel-deklőmet. És most itt va-gyok... Valóság ez, ésakugy, mint ahogy valóság az, hogy ők is itt vannak. Az ország-vezetők, a fényes uniformi-sok (hazaiak és külföldiek), az állam és város első pol-gárai és munkásai. Ugye, nem álmom? Nem, nem, ezt is a felszabadulás hozta, a demo-krácia, amelyért küzdöttünk és amelyben úgy hiszünk, mint az imádságban. Azt, hogy az ő „jelenlétük” ter-mészetes és magátólértetődő legyen. Nincs is ebben sem-mi külön észrevennivaló. Így

járja, ez a rendje, hogyha ünnepeink, velünk legyen hivatal, társadalom, ország. Mindenütt így van ez szerte a világban. Csak nekünk új még, mert annyi esztendőn át máshoz, ennek az ellen-kezőjéhez szoktattak.

*

Felbugott az orgona, su-gároztak a reflektorfények és én meghatottan bámultam körül a templom ismerős fa-lai között. Ezer és ezer szem-pár tekintett vissza reám a földszintről és a karzatról. A gettó megtépett öreg zsidai-nak és megviselt asszonyai-nak szemehogarában még mindig a páni rémület oda-rögzített jele. Félelmetesen nagy tömeg és mégis milyen kicsi! Milyen kevesen marad-tak! *De az élők háta mögött megláttam azoknak a száz-és százvezredeknek seregét, kik-nek teste ismeretlen helyek ismeretlen gödreibe zuhant, de lelke itt virraszt felettünk és gomolygó sokaságával ott volt az ünnepi istentiszteleten is.* A szellemalakok közöt-tünk jártak és figyeltek min-den szóra...

Gondolataim a pesti gettó csodálatos megmenekülése kapcsán a *varsói gettó* körül cikkáztak. Most jelent meg magyarul is az erről szóló hősi ének. Megelevenedett előttem Varsó maroknyi zsi-

dóságának bámulatraméltó szabadságharca, amely bár eleve kudarcra ítéltetett, mégis megkísérelte a lehetet-lent: csaknem fegyvertelenül, vagy legalábbis nagyon cse-kélyke fegyverzetrel szembe-szállni a talpig vasbaöltözött porosz armádiával. A felke-lők az utolsó szálig elvesz-tek, — a négy vezető zsidó tanácsagot a németek a ro-mok fölött ácsolt bitóra lusz-tatták. Négy felkelőt pedig, akiket a „lázadás” vezetői-nek nyilvánítottak: egy má-vészt, egy költőt, egy újság-író és egy közéleti férfit, a lábuknál fogva kötöttek fel. *Huszonöt ezer ifjú és vén, nő és férfi* veszett oda, lett az áldozata a megveszekedett teuton dünnnek, de példájuk, szellemük örökké világít...

Azután a pápa legutóbbi szavai kopogtattak az agya-mon. „A zsidóság nagyon so-káig nem lehet boldog, hi-szen egész Európát beborít-ják az elpusztultak csontjai és kiontott vére.” Bizony na-gyon nehéz is ilyen tépetten, árván, egyedülmaradtan bol-dognak lenni. Hiszen most is azokat siratjuk, akik a gettó foglyaiként lettek mártírhaltai. A Hősök temploma udvarán domboruló tömegsírok örök figyelmeztetők.

*

Kántoraink csodásan zen-gették hangjukat. Azután

Ára 1 forint

megnyit a frigyláda és elébe álltak fekete selyem talárlukban, aranyecirádás taliszrukban a mi papjaink, imáink tolmácsolói, előjáróink. Mögöttük a megmaradt magyar zsidóság, hogy a rabbival együtt mondja, vele ismétlje és közösen hirdesse annak a költői szépségű ujhéber és magyar fohásznak zengzetes szavait, amelyekkel ő ostromolta olyan megindítóan az Eget. Másik papunk méltóságos lépésekkel haladt a baldachinos szószerk felé, ahonnan áttekinthette az egész nyáját. Törékeny alakja valósággal felmagasztosult a nagy hevületben, amellyel az üdvöztetések éveiről emlékezett. Elfátyolozódott a hangja, amikor keserűen felkiáltott: „Elvesztettünk mindenkit, akit szerettünk. Mi már nem veszthetünk mást, „csak” a szabadságot, az életet.” Mindenki zokogott, midőn megrajzolta az igazi zsidó anya fentkölt személyét, azt, aki — mint a tengerbevesztettek édesanyja — nem hiszi, hogy az övéi soha többé nem térnek vissza, örökké várja őket és lámpásával élete végéig mutatja nekik az utat... Mi is fényt gyújtunk az éjszakában, a gyűlölet tengere felett... Hisszük, higjűk, mert jó hinni abban, amit az erőteljes hitszónoklat vég-szava hirdetett: Eljön az a jobb világ, amelyben győz az Igazság, a Béke, a Megértés! Az országot és a budapesti gettót is megszabadító Vörös Hadseregnek a templomban jelen volt képviselése felé fordulva, a pap orosz nyelven tolmácsolta a megmenekültek halálját Sztálin marsallnak és a legfőbb vezérlete alatt működő csapatoknak.

★

A német pokolban elvert szülők árvái sorakoztak fel végül, hogy a legmegrabzóbb imádságot, a megszákított rukájuk örökkön kísértő siratóénekét: a Kadist elmondják. Kétéves koromban félárva lettem és még a hat esztendő se töltöttem be, amikor teljes árvaságra jutottam. Jóformán beszélni se tudtam, amikor már a Kadis szavaira nyílt a szám. Tudom, mi az támasz, becézó, oktató jószó, vezető kéz nélkül felnőni. A Kadis mindig megráz. De a tíz, husz, ötven, ezer, százezer Kadis... eh... ezt már méltatni, meghatározni sem vagyok képes, nem elfog a sírás.

★

Az orgona és az ének hullámai kísérték végig a templom a távozó neves vendégeket és az ünnepi istentisztelet többi résztvevőjét. Áhitatos arccal, megrendült lélekkel, bűnbánó gondolatokkal telítve, szinte lábujjhegyen lépdeltünk, mintha virágszőnyegen járnánk és mintha mindnyájan megéreznünk volna valamit a Mindenható közelségéből. Magunkban fogadkoztunk, hogy jók leszünk. Mi is, ti is, ők is.

Hogyan is mondta a pap? Remélhetően, hamarosan győz az Igazság, a Béke, a Megértés. De addig is, amíg ez mindent átfogó teljességében megvalósul, nagyon vigyázzunk arra, hogy az

Emlékistentisztelet a Dohány-utcai templomban

A gettó felszabadulásának második évfordulóját nemes egyszerűséggel ünnepelte január 18-án Budapest zsidósága a dohányutcai templomban tartott istentiszteleten. A templom előtt már jóval háromnegyedét előtt óriási tömeg várt beoecsátásra s nem sokkal később a hívők ezrei töltötték meg a templomot.

Az ünnepi istentiszteletre érkező vendégeket Stöckler Lajos, a Magyarországi Izraeliták Országos Irodája és a Pesti Izr. Hitközség elnöke és Domonkos Miksa ügyvezető fogadták a templom előcsarnokában és kísérték az oltár előtt elhelyezett üléseikhez. Egymásután érkeztek Bartha Albert honvédelmi miniszter, Keresztury Dezső kultuszminiszter, Kőbágy József, Budapest polgármestere, dr. Münch Ferenc rendőrháttábornagy, Budapest főkapitánya, dr. Balassa János rendőrháttábornagy és dr. Benjámin Ottó rendőrvérfőnöki kisértetben. Szviridov tábornok és Puskin követ képviselőben Barulin követi tanácsos, a külügyi követségek képviselői, köztük Henry le Bovit, az amerikai követség tanácsosa, Farkas Mihály, nemzetgyűlési képviselő, a M. K. P. főtitkárhelyettese, dr. Moravay Endre alpolgármester, a reformátusok képviselőjében dr. Nagy István tanácsos, egy amerikai tisztiküldöttség, államtitkárok és még sok más közéleti funkcionárius. Pontban háromnegyedókor jelent meg Tildy Zoltán köztársasági elnök képviselőjében Nagy Ferenc miniszterelnök, s utána nyomban megkezdődött az ünnepélyes szertartás.

A templomot zsúfolásig megtöltő közönség mély áhitatban merülve a templomi karral együtt énekelte a 144. zsoltárt,

ujabban tervezett, de a régihez nagyon is hasonló fasiszta, reakciós és földalatti összeesküvés ne diadalmaszkodhassék a magyar életben, mert akkor a mostaninál is nagyobb gyász üli meg sorainkat. Hiszen ezek nem kevesebbet terveztek, mint a maradék zsidóságot is kiirtó „fajvédő” zsidótörvényt. Nem is tudom, hogy ezáltal hányadikat...

Az emlékező istentisztelet ünnepi áhitatában csakugy, mint a szürke hétköznapi forgatagában erre is emlékeztünk!

Amikor a két éve lerombolt gettó gyalázatára és szegyenére gondolunk, jogosan rikoltjuk, ordítjuk, bömböljük bele a világba:

— Soha többé gettót!

majd Linetcsy Bernát főkanonizátor a „Má tauvu”-t intonálta. Ezután

dr. Herskovics Fábán rabbi

mondotta előbb héber, majd magyar nyelven a következő imát a nyitott frigszekrény előtt:

Örökkévaló Isten! aki Tóráddal és prófétaid szent tanításaival neveltél bennünket az igazi emberiség, az igazi kultúra szellemében, eljöttünk ma ide, hogy leboruljunk előtted hálás szívvel, imákkal teli lélekkel, csodálatos felszabadításunknak ezen a második évfordulóján. Eljöttünk, hogy felidézzük azt a boldog pillanatot, amikor a Vörös Hadsereg győzelmes csapata a legszebb emberi ideáloknak: a szabadság és az igazság ideáljainak önfeláldozó hős katonái eljöttek ide és megszabadítottak bennünket, utolsó pillanatban a vérszomjas, gyűlölködő barbárok öldöklő kezei közül az életnek, a jövőnek számára.

Hátatellen és áhitattal fohászokunk hozzád, Világnak Ura, küld el a földre a Te békédet: az életnek, a szabadságnak, az alkotásnak boldogító békéjét. Azt az igazi békét, amelyet a mi prófétaink álmodtak meg és amely után senki ezen a földön erősebben, méltóbban, nagyobb vágyódással nem sóvárogthat, mint a meghajszolt, a meggyötört, a kétezer esztendő óta szüntelenül üldözött zsidó lélek.

Áldd meg Mindenható a Te sokat szenvedett és ma is üldözött zsidó népedet. Hozd el számára mielőbb a békének prófétai korszakát, amikor szabadon, boldogan és példamutatóan, örök emberi ideálok teremő szolgálatában élheti és építheti a maga életét ősi, szent földjén, az újjászülött Erec-Iszráélben.

Áldd meg a szabad szellemű demokratikus Magyarországot. Áldd meg a Magyar Köztársaság Elnökét, munkatársait és mindazokat, akik lelkesen és tisztánlátással akarják vezetni népüket a szabadság, az emberi ideálok napsugaras útján.

Áldd Mindenható Isten, hogy a gyűlölködők elfelejték gyűlöletüket, a gonoszok elfelejték gonoszságukat, hogy végre a szenvedők is megpróbálhassák elfelejteni — nem szenvedéseik örök tanulságait —, hanem szenvedéseik csitulni nem akaró, szörnyű fájdalmát és keserű gyászát. Áraszd el fényeddel az országot minden fiának értelmét, hogy látva lássák és érteve értsék az igazságot: hogy nemcsak mi, de mindenki egyformán ebben az országban felszabadulásnak és ne tragédiának tekintse ezt a mai napot. Felszabadulásnak, amely kezdetét, elindulását jelenti annak a nagyszerű korszaknak, amelyben minden egyes nép ezen a földön egyformán szolgálva az örök, nagy ideálokat, szabadságban és békében élhet majd egymás mellett és egymásért az emberiség fejlődésének üdvére és a Te Szent Neved dicsőségére. Amen.

A megható ima után

dr. Katona József rabbi

a templom szószerkéről a következő ünnepi beszédet mondotta el:

— „En megjelentem Ábrahámknak, Izáknak és Jákobnak, mint Mindenható Isten, de létem lényegét: Örökkévaló, Hűség Istene — nem ismerttem meg velük.” Ezt olvastuk a mai napon előtt szent Tóránkból. E napon délután pedig így folytatódik a tanítás: „Menj be Fáraóhoz, mert nagyon megkedveltem a szíved.”

A Mindenható megjelent ősapáinknak, Ábrahámknak, Izáknak és Jákobnak, de igazi lényegét, azt, hogy Ő a Hűség Istene, mielőltünk ismerette meg. Ennek jelentőségét a mai napon, amikor a pesti gettó felszabadulásának évfordulóján itt ünnepelünk, különösen

képpen megértjük és átér-
zük. Mivelünk, akik megma-
radtunk, megőrizte és megtar-
totta az Örökkévaló hűségé-
nek szövetségét. Mi tudjuk
igazában, mit jelent Isten
igazi lényege: Hűség Istene.
És mi hátaltelt szívvel boru-
lunk le Előtte, aki megőrzött
és megmentett minket akkor,
amikor eluralkodott itt körül-
öttünk a gyűlölet és ember-
telenség világa. Hátlatatos
szívvel imádkozunk előtte,
aki megtartott minket és meg-
váltott a szenvedésből — az
életre...

— A hála érzésében meg-
emlékezünk azokról, akik Is-
ten segítőitársai voltak a fel-
szabadítás művében s elhoz-
ták minékünk a csodálatos
megmenekülést. Hála nek szál
a dicsőséges Vörös Hadsereg
és annak nagy vezére Sztálin
generálisszimusz felé. Mi
megemlékezünk azokról, a
nagyserű férfiakról, akik hősi
magatartással, bátor kiállással
elősegítették a halálra ítél-
tetti gettó megmenekülését.
Hála nek és köszönetünk szál
a gettó hőseik vezetői felé,
akik az önfeláldozástól nem
rettenve, igaz helytállással
hősei a gettó megmaradásá-
nak.

— És emlékezünk kegye-
lettel a mártirokról, azokról
a százezrekről, akik szerte
a világon elhullottak, csak
azért, mert zsidók voltak és
kegyeletünk és emlékezésünk
koszorujába fonjuk azt a há-
romezer gettó-mártírt, akik itt
a templomunk szomszédságá-
gában, a hősök árkádjai alatt
alusszák örök álmukat.

— És szól hozzánk az Ige:
„Menj be Fáraóhoz, mert na-
gyon megkeményítettem a
szívét”. Fáraó szíve: az
ádáz gyűlölet még mindig
izzik itt körülöttünk. A gyű-
lölet huligánjai, gyilkos pri-
békék, akik eddig megbújtak
a társadalom sűrűjében, vér-
szomjas mohósággal új gyű-
lölségre hevülnek. Amde min-
ket többé nem lehet gettókba
zánni, vagonban deportálni,
gázkamrákba hajtani. Mi az
elmúlt gyűlöletidőben mindent
elvesztettünk, csak a pusztá-
életünk maradt meg. Elveszt-
tettük azokat, akiket szeret-
tünk, megsemmisült, aminek
örülni tudtunk, reményeink
megfakultak, ideáljaink meg-
inogtak. A mi számunkra a
puszta élet nem jelent már
semmit szabadság, békesség,
szerelem, megértés és embe-
riesség nélkül.

— Mi ma egy új ifjúságot
nevelünk, amelyik gettókól és
haláltáborokból maradt meg.
Látta apjának, anyjának meg-

ölését. Ez az ifjúság zsidó ön-
tudatban, történelmi hitben,
bátorságra, kiállásra, sorsvál-
talásra és kötelességeljesí-
tésre nevelődik. Ennek az if-
júságnak nem kell többé az
élet, ha az megalkuvást, meg-
csufolást, meggyalázást je-
lent.

A mi lelkünk tiszta, a mi
becsületünk makulátlan. Az
elmúlt gyűlöletvilágban so-
kan, tizezrek és tizezrek el-
bukhattak a becsület próbá-
jában, a mi lelkünk, a mi
becsületünk integer maradt.
Közöttünk nincsenek gyilko-
sok, bennünk nem él gyűlölet
és bosszu szelleme. Ha van
nép, amelynek élete, léte,
multja, történelme az embe-
riség legszentebb eszméivel
van összefűtve, akkor a zsi-
dóság az.

— A mi népünk Szináj óta
hordozza az örök, szent em-
beri eszméket és prófétáink
hirdetéseiben teljesedett ki az
örök béke és igazság vágya
és akarata mibennünk. Igaz-
ságot, békességet akarunk és
ebben az akaratban egyek va-
gyunk minden igaz ember-
rel. Váll-váll mellett, kéz a
kézben fogjunk össze, főma-
gasságu papok és államfér-
fiak, a nép vezetői és irányí-
tói, tudósok és kétkézi mun-
kások, művészek, kereskedők,
iparosok, a szellemi és a tes-
ti munka emberei, mind-
mind fogjunk össze és épít-
sük és védelmezzük a szebb,
jobb, az emberibb életet,
amelyben békesség, szeretet,
megértés és igazság virulnak
mindenki számára.

— ... A mi lelkünkben mos-
tanában ott él és szinte min-
den nap megrezdül egy tra-
gikus kép. Mindig ezt látjuk,
amikor a multba sülyedt
végzetdráma a jelen döbbé-
netével árnyékozza be lelkün-
ket... Sűrű, sötét éjszaka
van, kegyetlen vihar döl a
tengeren és a parton ott áll
egy őszhajú, törődött anyóka:
kezeiben lámpásával integet,
apró fényt kint az éjszakai
viharban tomboló hullámok
felé. Gyermekait elsodorták a
gyilkos habok, amde az anya
nem akarja elhinni, hogy
többé nem térnek vissza.
Minden éjszaka odaáll a
tenger fővényére és világít
a sötétségbe, hogy utat talál-
janak az igaz emberek, azok,
akik meg akarnak térni...

— Ilyen törődött, öreg
anya a mai zsidóság. Éjsza-
kának idején mindig ott áll a
viharzó tenger partján, fényt
gyújt és nem hiszi el, hogy
többé nem térnek vissza
azok, akiket elsodort az ára-
dat. Mindnyájunk lelkében ég

a mécsnek lángja, az emlé-
kezésnek fénye, amelyet szí-
vünk vére táplál azokért,
akiket szerettünk s akiket
nem felejtünk el soha. Mind-
nyáján lobogtatjuk a sötét
éjszakában szívünk lámpását,
a gyűlölet tengere felett ma-
gasra tartjuk a fényt, hogy
az igaz emberek megtegyék
az utat. Sötét az éjszaka és
kegyetlen a gyűlöletár: sok
fény kell, nagy világosság.
Igaz emberek, jó emberek,
ti mind-mind jöjjetek: lelke-
tek lámpását lobogtassátok a
gyűlölet tengere felé. Igen
kemény a szíve Fáraónak,
menj be hozzá, állj eléje —
azt tanítja az Irás.

— Mi megtanultuk ismer-
ni a Hűség Istent, hisszük,
hogy az Örök Szövetség Istene
most is népével van és mind-
azokkal, akik együtt indul-
nak a Fáraó ellen a gyűlölt-
ség leküzdésére: ezért harag,
bosszu és visszavonás szel-

leme, Fáraó, bocsásd el az én
népemet. Legyen vége a gyű-
löletnek, a multa sandító,
ellenérzésnek, amely az élet
igaz üdvé ellen acsarkodik.
Te pedig Istenem, vezess
minket az Igéret Földje felé,
szent Neved dicséretéért és
magasztaltassék, Mindenható
Atyánk, Hűség Istene nemze-
dekről-nemzedékre mind-
örökkön mindörökké. Amen!

Dr. Katona József rabbi be-
széde mélyes hatást keltett
a jelenlevők soraiban s a be-
széd egyes drámai részeit a
női karzatok közönségeinek fel-
feltűrése zokogása szakította meg.
Végül negyven fiatalvárosi gyer-
mek, akiknek szüleit a fasiszta
hőherók végezték ki, mondotta
el reneget hangon a gyászoló
imáját, a Kadist. A templom
közönsége halk hangon mor-
molt velük az imát, hiszen
alig volt köztük olyan, aki va-
lamelyik hozzátartozóját ne sí-
ratná. A Sir Hanna-lajsz akkord-
jának felhangzásával ért véget
az ünnepélyes istentisztelet.

Glosszák a hétről

CSEPPET SEM LEPŐD-
TÜNK MEG, amikor azt ol-
vastuk a köztársaságellenes
és demokráciaellenes összees-
küvökről, hogy új zsidótörvé-
nyek terveivel foglalkoztak.

Megmondjuk őszintén: azt
tartottuk volna természetel-
lenesnek, ha véletlenül másként
történt volna.

A fasiszmus és az antiszem-
itizmus — ikertestvérek. Olyan
ikertestvérek, akiket semmi-
féle orvosi művészet sem tud
elválasztani egymástól!

A fasiszmus és antiszemiti-
mus úgy összenőttek, hogy az
egyik jelenléte feltétlenül ma-
gával hozza a másik jelenlétét!

Legfeljebb a sorrend válto-
zik. Hol a fasiszmus kezd be-
szélni, hol az antiszemitizmus
hallatja hangját.

Németországban, mint tud-
juk, az antiszemitizmus előzte
meg a hitlerizmust. Olaszor-
szágban viszont a fasiszmus
előzte meg az antiszemiti-
zmust.

Nálunk a német recept ér-
vényesült és ez a recept volt
most is a legújabb összeeskü-
vés kiagyalóinak zsebében.

A neofasiszta urak új zsi-
dótörvényekkel és a régi
csendőrség feltámasztásával
ohajtották elkezdni pályafu-
tásukat!

Ezeknek az uraknak ugyan-
is nagyon fájt, hogy a de-
mokratikus Magyarország —
igen helyesen! — feloszlatta
a csendőrséget, amelynek
kollektív felelőssége éppolyan

nyilvánvaló volt, mint mon-
duk, az SS-legényeké.

A csendőrök szuronyai nél-
kül nem lehetett volna a né-
metek kezére adni a magyar
ellenállási mozgalom legjobb-
jait! És a csendőrök szuro-
nyai nélkül nem lehetett vol-
na végrehajtani százezer és
százezer zsidó deportálását!

A kis Bulgáriában, ahol a
németek és a fasiszták nem
kaptak csendőri segítséget,
nem is sikerült a németek
legtöbb tervének valóra vá-
lással!

A magyar demokráciának
nincs szüksége csendőrökre.
A magyar zsidóságot pedig
szörnyű idők emlékei hatják
át a „csendőrként” elnevezés
puszta említésére is!

A magyar demokrácia az
emberi jogokra építi fel létét.
És a magyar zsidóság ezeknek
az emberi jogoknak a birto-
kában akar, minden jószán-
déku és demokratikus ma-
gyarral együtt dolgozni az or-
szág jövőjéért.

Magyarország becsületes és
következetes demokratizáló-
dása — a mi félelemnélküli
életünknek is alapja. És a mi
komoly, kitartó építőmunkánk
— a magyar demokráciának
is értéke.

A magyar demokrácia és a
magyar demokráciáért küzdő,
verejtekező zsidóság ugyan-
gyú egységet alkot, mint a
fasiszmus és az antiszemitiz-
mus.

Ezért van az, hogy az anti-

szemizmussal párosult fasizmus és a fasizmussal párosult antiszemizmus egy csapással szeretné „elintézni” a demokráciát és a demokratikus emberi jogok alapján demokratikus emberi életet kívánó zsidóságot.

*

NAGYON MEGLEPŐD-TÜNK, amikor kezünkbe került a *Megújodás* című hetilap első száma.

Mit is akar ez a hetilap? ... Tessék kitalálni!

Demokratikusabb Magyarországot? ... Nem!

Emberibb életet? ... Nem! Szociálisabb társadalmi be rendezkedést? ... Nem!

A Gyűlölet korszakának végét? ... Azt sem!

Hát mit is akar voltaképpen? ... Fokozottabb térítést propagandát!

Igen, 1947-ben akad egy hetilap, amely semmi egyebet nem óhajt, mint az Auschwitz, Dachau és Bergen-Belsen után megmaradt magyar zsidóság kitérésének előmozdítását!

Ez a lap nem a puccsisták ellen harcol. Ez a lap nem az antiszemita agitátorokat ostromozza. Ez a lap nem a kényesítőket kívánja meggyőzni. Ez a lap a maradék-zsidóságot óhajtja hitehagyásra serkenteni.

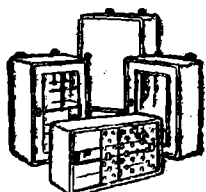
Miért nem térítik meg a derék misszionárius urak az egzotikus szigetek vadjait? Miért nem adnak ki azok számára ilyen folyóiratot? Vagy: miért nem mennek azok közé Isten Igéit hirdetni? Szép feladat lenne!

És ha már mindenáron itt akarnak maradni és Budapesten szeretnének téríteni, miért nem viszik Isten Igéit a fehérbőrű vademberek közé?

Ne a zsidókat akarják megteríteni! Térítsék meg a Tízparancsot, az emberszeretet és a Krisztusi tanítások számára azokat a fehérbőrű embereket, akik puccs-előkészítő gyűléseiken új Auschwitzokról, új Dachaukról, új Bergen-Belsenekről és új pesti

Kereskedők

szép és olcsó fürdőszobaszekrények kaphatók!

Végh, Ferenc-körút 29

tömeggyilkosságokról dördögöltek?

Nem gondolják a Jó Pásztor és az „evangéliumi zsidó-misszió” irányítói, hogy ez lenne a jó pásztor-munka és ez lenne a legsürgősebb misszió?

*

A BAUMGARTEN-DÍJ néhány nyertesét akarjuk megleget szeretettel köszönteni ezeken a hasábozon.

Elsősorban Szabolcsi Bencére gondolunk, a zeneelmélet és zenetörténet tudós professzorára, a magyar népi zene és a zsidó népi muzsika kiváló magyarázója, aki Szabolcsi Miksa méltó fiának bizonyult. Mint tudjuk: Szabolcsi Miksa ismertette meg a magyar-zsidó publikumot Graetz nagy zsidó történelmi művével és Szabolcsi Bence hozta közel az új magyar-zsidó olvasóhoz Dubnov újszemponthu történelmi munkáját.

Meg kell azután emlékeznünk Hajnal Annáról, a spirituális költészet e kiváló képviselőjéről és Vészi Endréről, a nagytehetségű proletár-írókról, aki az új idők új dalaival a demokratikus Magyarország irodalmi életének élvonalába került.

És nem feledkezhetünk meg a Baumgarten-díj nyertesével kapcsolatosan Trencsény-Waldapfel Imréről, aki fiatalon foglalta el megfelelő helyét Magyarország tudományos világában.

*

A SPORTEGYESÜLETEK szellemére kettőzött éberséggel kell ügyelnie a demokratikus Magyarországnak, mert — a modern történelem tanulságai szerint — a sportegyesületek szoktak mindenütt a reakciós törekvések melegágyai lenni.

A weimari Németország ellenségei is a sportegyesületek falai között kezdtek szervezkedni a demokratikus rendszer ellen és a sportegyesületek lobogói alatt rendezték első felvonulásaikat.

Mindezek úgy jutnak eszünkbe, hogy — mint a *Népszavá*-ban olvassuk — a diósgyőri sportegyesület élére visszakerült egy olyan ember, aki már Szálasi előtt Szálasi szellemében dolgozott és mindig a sportélet zsidólanítását hirdette.

Most öröme lehet a sportegyesületében, amelynek mindössze 2, azaz két zsidó tagja maradt. A többi Auschwitzba került és ott elpusztult.

VÉGÜL IKTASSUK IDE minden kommentár nélkül a Világosság-nak a Szociáldemokrata párt esti lapjának vasárnapi számában megjelent következő sorokat:

„Ezt olvassuk a Szabad Szó ma reggeli számában: „a szomizás során kétségtelenül bebizonyosodott, hogy az összesküvésben épügy érdekelt volt a zsidó nagytőke, mint a horthysta uriklikk”. Ezt olvastuk és most nem dühös vitatkozást rendezünk, hanem csendes szomorúsággal állapítjuk meg, hogy közel két esztendővel demokratikus átalakulásunk után az új magyar világ egyik lapjában, az egyik koalíciós párt hivatalos újságjában a kinyomatás sorsára juthattak ezek a sorok. Ugyáztzik, azoknak van igazuk, akik azt mondták, hogy nem lehet demokratikus világban élnünk mindaddig, amíg a szellemi átnevelés meg nem kezdődik. De nyilván nemcsak az ifjúságot kell átnevelni, hanem a felnőtteket is. A fogalmak gyors és kieléhe-

tetlen tisztázására lenne szükség. Zsidó nagytőke? Ezek szerint a tőkének, amelynek természetrajzát oly pontosan ismerjük, vallása vagy faja lenne? Vagyis nem a kizsákmányoló tőke és a dolgozó munkásság áll egymással szemben, hanem a tőkén belül van szípolyzó, kihasználó, profitra törő zsidó nagytőke és szék, ájtatos, a profitot visszatartó langymeleg keresztény nagytőke? Nem ugyanazok a társadalmi és gazdasági törvények azonosak a tőkére, bárkik is a részvényesek? Megállapítjuk, hogy 1947 januárjában ez a szólam, amely a fasiszta ideológia legeleséltette és leghasznubab lomtárabót való, kissé idejétmúlt és korszerűtlen. Soha többé nem lehet elhíttetni a dolgozó munkássággal, hogy a keresztény Dreher-tőkének mások a kihasználási szempontjai, mint mondjuk, a zsidó Weiss — Chorin — Mauthner-kapitalizmusnak. Pusztán az értelem számára kívántunk szólni és mindössze csak ennyit.”

(SÓS)

Tildy Zoltán köztársasági elnök elvállalta a hármassikrek egyikének „komaságát”

Mint ismeretes, néhány hét előtt Hölczler Imre budapesti magántisztviselő felesége hármassikreknek adott életet. Az újszülöttek testi gyengeségére való tekintettel az Ábrahám frigyébe való felvétellel kapcsolatos circumcisio szertartását el kellett halasztani. Ez a szertartás két ügyemekkel most megtörtént, a harmadik iker még mindig alkalmatlan. Az egyik fiúnak — akit Zoltán névvel jegyeztek be az anyakönyvbe — szokásos „komaságát” a szülők felkérésére Tildy Zoltán a magyar köztársaság elnöke vállalta, aki a maga személyének képviselővel Stöckler Lajost, a Magyarországi Izraeliták Országos Irodájának elnökét bízta meg. A második ikerfiu komaságára dr. Joe Schwartzot, a

Joint európai vezetőjét kéri fel, akit a szertartáson Kahán-Frankl Samu, az Orthodox Országos Iroda elnöke helyettesített. A szertartást követő összejezővel, amelyen nagy számban vettek részt a neológ és orthodox felekezetek képviselői, Domonkos Miksa, a Pestú Izr. Hitközség ügyvezetője beszédet mondott, amelyben nyomtatékosan hangsúlyozta, hogy ma a neológia és az orthodoxia teljes egységben egy uton halad. Felszólaltak még az összejezővel Cvi Kohn derecskei főrabbi, Poseb Simon főrabbi, Chananya Kohn főrabbi és Korein Dezső.

Az ikreket, illetve szüleiket a zsidó közösség szervezti részvételű a szükséges támogatásban.

A piliscsabai község előjárósága

értesítette a DEGOB információs osztályát, hogy 1944 november havában Gáspár Imre temetőből megdörögést kapott az ottani katonai táborban elhunytak elhantolására.

A tíz elhunyt közül egy 60—70 év körüli özveshajó, egy 50—55 év körüli fekete hajó és az alsó, volt Horthy Miklós-uton találó női holttest személyazonosságát megállapítani nem lehetett.

Személyazonosságot az alantaknál lehetett megállapítani, akiknek eltemetése a piliscsabai község előjáróságánál anyakönyvezve is van.

Szegő Mária, háztartásbeli, budapesti (Károly király-ut 9.) lakos, 41 éves. Meghalt tüdővészben, 1944. XI. 16.

Steiner Ibolya (lakhelye ismeretlen), 42 éves. Meghalt mellhártyagyulladásban, 1944. XI. 17.

Jungreisz László, budapesti (Hársfa utca 10.) lakos, 57 éves, anyja neve: Braun Leonora. Meghalt szívbénulásban, 1944. XI. 13.

Grünfeld Henrik (lakhelye ismeretlen), faesetergályos, 70 éves. Meghalt agyvérzésben, 1944. XI. 16.

Schwarz Máttyás, budapesti (Népszínház-u. 22.) lakos, 60 éves (r. kat. vallású). Meghalt tüdőgyulladásban, 1944. XI. 15.

Feig Dávid, budapesti lakos, 60 éves, órák. Meghalt szívbénulásban, 1944. XII. 4.

Weisz Mór, budapesti lakos, 63 éves. Meghalt szívbénulásban, 1944. XII. 5.

Gettó előtt — gettó alatt

írja: Stöckler Lajos

A szombatesti ünneptisztelet csillogása, áhítata, meghatottsága, mint mindig, most is nagyon-nagyon elgon-dolkoztatott. Leszámoltam már azzal, hogy soha nem fogok tudni a dohányutcai templomba elfogódottság nélkül belépni, mert mint egy furcsa kettősségben, mindig magam előtt látom megcsufolva, meggyalázva főtemplomunkat, büszkeségünket, halálra rémült tömegek inkvizíciós bőrtöneként — akkor úgy láttuk a pokol előcsarnokaként. Sajnos, nem sokat tévedtünk — hiszen nagyon sokak hiányoznak közülünk és soha istentiszteletet nem tarthatunk anélkül, hogy a közelmúlt szívszaggató árnyai, elmult kedveseink mellénk ne szegődjenek. Vendégeink, akik együttérzésüket kívánják megmutatni, ne csodálkozzanak soha azon, hogy úgy fogadjuk őket, mint részvétlétogatókat szokás. Köszönjük, hogy eljöttek, de soha-soha nem érthetik meg, hogy rabbijaink miért mindig a gyász szavával engedik eljára a gyászoló közösséget.

A vízbefuló állítólag utolsó pillanatában gyors villanásokban maga előtt látja elmult életét. Mi megmaradt zsidók, sajnos, nem egyszer álltunk szembe a halállal és nem csoda, ha minden pillanat élénk vetíti az elmult idők borzalmait. Nem a modern regény technikája, hogy visszafelé pergetjük az időt. Amikor két lelkes fiatal rabbink megnyugvást, erőt s bátorságot adó; megújulást, békét és dőlt imáját hallgatom, hálát adtam Istennek, hogy hallgathatok és fel-nézhetek a szószékre és talán ez a perc adott először elégtételt az elmult idők harcáért, küzdelmes munkájáért, talán ez volt az a pillanat, amikor a téglahordó felnézhet először Isten házára — Örökkévaló! az én jelentéktelen munkámmal is hozzájárultam a Te dicsőségedhez.

Mert volt ez másképp is. Volt egy olyan perc, amikor magamnak kellett felmenni a szószékre és ha ma köszönni, hálát adni jövőre a templomba első kérésem az, hogy ez soha-soha ne ismétlődhessen. Add Istenem, hogy maradhassak egy a népből, egy Izraelből, aki hallgatni, fohászkodni jö-hessek a Te házába és soha más, mint rabbi ne beszélhes-

sen a szószékről. Azt szeretném és azt kérem, hogy a maradék magyar zsidóság hasznosítaná e borzalmas időszak minden fájdalmas tanul-ságát.

★

Mint mindent ebben az apokaliptikus időben, közéleti működésemet is a véletlen indította el.

A „nagyok” közül senkit sem ismertem. Ők sem tudtak semmi közelebbit felőlem, a Sip-utcában néhányan voltak csak, akik legalább névről ismerték az „ismeretlen, kis, csipkegyáros”-t. Egy a nép közül voltam, a sok tízezerből, akik a legnagyobb tájékozatlanságban éltek, rémhírek és kétségbeesés között, várva, mit hoz a következő óra. Azok közül jöttem, akik a Sip-utcat messzire elkerülték, mert tudtuk, éreztük, oda csak a „kiválasztottak” juthatnak be. Ugy mint sok tízezer sorstársam, tudtam: a magyar zsidóság végét járja. A gyilkos vad, hiába már leterítve, végső vonaglásában, haláltusájában még az utolsó halálos csapást mireánk, magyar zsidókra méri. Ezért érthetetlen volt, miért a nagy bizakodás, hiszékenység, amellyel a német gyilkosok ígéreteit, megnyugtató kijelentéseit fogadták. Önámítás vagy a mi elámitásunk akart ez lenni még akkor is, amikor vidéki hitvestvereink gettósítása, sőt vagonirozása javában folyt. Már a tömeg is tudott vidéken véreink tragédiájáról és még mindig semmi jel, utasítás, figyelmeztetés, még mindig „Unbedingter Gehorsam” a jelszó. Tudunk „Immunitäts Ausweis”-ről, különleges irásokról, a kivételesek csodapapirjairól. Ekkor éreztem először a zsidó tömeg tehetetlen kiszolgáltatottságát. Ekkor láttam, tapasztaltam, az akinek „papirja” van, a közösségtől elszakadt, féltékenyen őrködik a nagy titkon, az összekötte-

tésen. Biztos volt, vele már semmi baj sem történhetik.

A magára hagyott tömeg sorsán őrködni, ezt tűztem ki célul. Így jelentkeztem Stern elnöknel. A fogadtatás több mint hűvös, mondhatnám bizalmatlan volt. Freudiger, a Zsidó Tanács orthodox tagja is ott ült az elnöki szobában. 1944. júl. 27-én volt ez. Munkám kezdete előtt meg akartam ismerni a tanácsi szervezetet. Ettől kezdve egy hélig jártam-keltem az épületben, néha — véletlenül — az elnöki szobába is bekerültem. Íróasztalhoz is csak hosszas és erőfeszítés után jutottam. Ha nehezen is, mégis közelről láttam a pesti zsidóság irányítóinak munkáját. Igyekeztem segíteni, javítani sorsunkon, közelebbi ott és akkor, amikor éreztem, a zsidó tömeg érdeke így kívánja.

Annyit írtak már tragédiánk e korszakáról, annyi megmen-tője akadt már a pesti zsidóságnak, azt hiszem, két évvel a felszabadulás után kötelességem a felelős vezető tárgyi-lagosságával a tényeket a ma-guk meztelenségében lerögzíteni, feljegyzéseim, birtokomban levő okmányok és a meg-próbáltatásokat túlélt sors- és munkatársaim adataival.

Működésem kezdetén az első ami feltűnt, hogy az u. n. Zsidó Tanács soha nem tanácskozik, ülést nem tart. Intézkedések történnek, utasítások mennek és mindezek a Tanács nevében. Én nem voltam hajlandó kollektív felelősséget vállalni olyasmiért, amiről tudomásom sincs. Többször szóvá tettem ezt, kértem tanácsülések tartását s mikor a szóbeli sürgetések eredménytelenségét láttam, augusztus 14-én levelet írtam Stern elnöknek, aki még aznap össze is hívta a Tanács tagjait. Javaslatom azonban egyéb (lényegtelen!) ügyek tárgyalása miatt nem került megvitatásra. Közben sok mindent láttam, stírgölődést,

forgolódást, nagyképi embe-reket. A legvadabb hírek ke-ringtek, senki nem tudta, honnan erednek a nyugtalanító közlések. Voltak, akik tudni vélték, hogy augusztus 26-án megkezdik a pesti zsidóság deportálását.

Ezidőben Ausztriából hírek jöttek, magyar zsi-dók írtak munkahelyükről. A Waldsee-i levelezőlapok címzettjei ostromolták a Sip-utcat, hogy közelebbit tudja-nak meg övéikről. Ha igaz, hogy Ausztriában éleek még elhurcoltjaink közül, ha való-ban még Németországban is vannak deportált magyar zsi-dók, akkor minden áron és eszközzel azokkal az össze-köttetést felvenni és segítsé-get nyújtani elsőrendű köte-lesség. Most már tudtam, mi a feladatom. Ezt a munkakört vállaltam. Voltak, akik moso-lyogtak ezen. De én, mártir-halált halt munkatársammal, dr. Sebestyén Józseffel, meg-kísértem valamit az ügy ér-dekében tenni. A pesti zsidó-ság még a maga bizonytalan, reménytelen helyzetében is kell, hogy elhurcolt s talán még életben levő vidéki test-vérei sorsán javítani próbál-kozzon. Így kerültem össze-köttetésbe Ferenczy csendőr-nalezredessel, ki akkor a bel-ügyminisztérium összekötő tisztje volt a német böhérok felé.

(Folytatjuk.)

Kézbesíthetetlen amerikai csomagok

Átvétel: Bpest, 741 posta, Verseny-utca 2. I. a. ajtó.

Petrak Lászlóné, Fehérvári-utca 32.
Molnár János, Bocskai-utca 41.
Beck Erzsébetné, I. k.
Fleissig Katherine, Légrády K. u. 24.
Sz. Mihályics Ábrahám, Hémán-utca 24.

Róth Gyuláné, Eötvös-utca 46.
Komló János, Vajna Király-utca 2.
B. József, 2.

Fischer Albert, Baross-utca 12.
Kun Menyhért, Dohány-utca 2. H. 4.

K.
Heller Gyula, Alkotás-utca 54.
Brach Pál, Nőpiácz-utca 47.

Már RÉSZLETRE is kapható

RÁDIÓ, CSILLÁR

Kristály rádióházban

Király-utca 59/b.

(Zeneakadémiával szemben)

Goldmann étterem

ORTHODOX KÖSER KITÜNŐ KONYHA
VIDÉKIEK TALÁLKOZÓHELYE
LAKÓDALMAK RENDEZÉSE

A KISVÁRDAI MANDEL BERNÁT felügyelete alatt
KAZINCZY-UTCA 57, KIRÁLY-UTCA SAROK

MARX KÁROLY

Dénes Béla dr. előadása a Pesti Izr. Hitközség Szabadegyetemén

Egészen rendkívüli nagyszámú közönség gyűlt össze január 16-án, hogy meghallgassa a Szocialista-Cionisták Pártja elnöke, Dénes Béla dr.-nak előadását a modern szocializmus megalapítójáról, Marx Károlyról. A közönséget már csak azért is érdekelte az előadás, mert a Pesti Izr. Hitközség dísztermében először hangzott el ilyen természetű téma, amely mindennél jobban jellemzi azt a megváltozott légkört, mely úgy a hitközség vezetőit, mint a hallgatóságot el-tölti.

Az előadó mindenekelőtt foglalkozott Marx Károly családi vonatkozásaival s megállapította, hogy zsidó részről még igen nagyarányú kutatómunkára lesz szükség, mert Marx családi körülményeiről nagyon keveset tudunk. Mindenekelőtt nem ismeretes előttünk az a családi milió, amelyben Marx szülei s apja testvérei felnőttek, már pedig ennek ismerete nélkül nem fogjuk tisztán látni az okokat, amelyek a 25 esztendőös Marcot közismert zsidóellenes vitalitának megírására vezették. Hiszen Marx már hatesztendőös fiúcska, midőn szüleivel együtt protestáns lett, vagyis abban a korban volt, amidőn a jellemképzés és alakulás nagyjából már befejeződik az emberben. Az sem érdektelen és mind-ezideig jóformán ismeretlen körülmény, hogy Marx Károly édesanyja, Pressburg Henriette igen neves pozsonyi rabbi családból származott s Pozsonyból került Amsterdamba. Az előadó fellelése szerint ugyanebből a családból származott Heinrich Heine édesanyja is s így minden valószínűség szerint Marx is a nála mintegy husz esztendővel idősebb Heine vérrokonok voltak, ami pszichológiai-lag meglelt igen érdekes fellelésekre ad lehetőséget. S talán éppen ezért nem véletlen, az, hogy Heine s Marx, anélkül, hogy rokonságukról tudtak volna — legalább is semminő feljegyzés nem mutat erre —, jó ideig szoros kapcsolatban álltak egymással.

De miként Marx családi kapcsolataival s ezzel kapcsolatosan magyarországi vonatkozásai feiderítésre várnak, azonképpen jóformán teljesen kivizsgálatlan még Marx s azon zsidók kapcsolata, akikkel szorosabb érintkezésbe került. Akadnak ezek között kevésbé jelentések, de fölülte érdekesek, mint aminő pl. Reuter, a világlari hírigyónökség alapítója, de akadnak olyanok, akik még Marx mellett is világhírességek. Heinen kívül idetartozik Lassalle Ferdinand és Herzl Theodor, a modern cionizmus megalapításában megelőző Moses Hess, a Rom und Jerusalem szerzője, Nem csupán a

tudományos, de a cionista körök előtt sem ismeretes az a szoros munkatársi viszony, amely Marx és Moses Hess között fennállott s mindenesetre más megvilágításba helyezi a cionizmus kialakulása körüli helyzetet. Fölöttebb érdekes lenne annak megállapítása és megvilágítása, hol és miért vált el Moses Hess utja Marxétól.

Miután az előadó megállapította, hogy ezek szerint ma még nincs meg a lehetőség annak, hogy a zsidó Marxról előadást lehessen tartani, kénytelen volt más kiindulási pontot keresni.

Alapnak elfogadta a történelmi materializmusnak azt a tanítását, amely kétségbe vonja a szellem primátusát a történelem alakításában s helyébe a gazdasági okokat teszi. E marxi alapítélet annyit jelent, hogy a geniek nem a véletlen szülöttei, hanem közösségük szerves származékai s aminthogy saját közösségük nem érthető nélkülük, úgy ők sem érthetők, ha nem illesztjük be őket abba a közösségbe, amelyből eredtek. Ha ebből az alaphoz kiindulva már most azt vizsgáljuk, hogy a zsidó nép, mint közösség, kiiken, mely személyeken keresztül nyúlt be döntőleg a fehér ember s ezen keresztül az egész világ történelmébe, úgy őt, példátlanul nagy egyéniséget kell megneveznünk.

Mózes, Jézus, Marx, Einstein és Freud ez az öt név.

Mózes, döntő belenyúlása a világtörténelembe nem annyira az Egyistenhit hirdetése, amelyet mások s előtte is hirdettek már, mint inkább az volt, hogy megadta a zsidóságnak azt a hitet, a kiválasztott nép hitét, amely minden üldöztetés ellenére mind a mai napig fenntartotta a zsidóságot s a zsidóság e fennmaradása a döntő a világtörténelem szempontjából. Jézus a pogányok számára „népszerűsítette” a zsidóságot, elfogadtatott a zsidóságból valamit s mivel lehátolt a pogányság gyökeréig, segített létrehozni s megteremteti az individuumot, a renzánsz embert, akinek már saját egyéni világnézete és szemlélete van. Azonban a mózesi s részben a jézusi rendszer is még elfogadta társadalmi és gazdasági alapnak a fennálló rendet: a rabszolgá s hűbérrendszert, amely a kiváltságosak s nem a széles néptömegek uralmára épült. Marx a most már egyénekké vált legágabb értelem-ben vett dolgozókat fogta újból össze, hogy a fennálló gazdasági és társadalmi rend megdöntésével egy új és igazságosabb rendszer alakulhasson ki. A világtörténelem szempontjából talán nem is annyira Marx tanításai lényegesek, mint az,

hogy velük sikerült a dolgozók harci egységbe fogása. Végeredményben azonban az új társadalmi és gazdasági rendnek szüksége van arra, ha igazságos akar lenni és maradni, hogy a dolgozók felszabaduljanak a robotmunka alól. Ezt teszi lehetővé Einstein, mikor a természettudományos gondolkodás teljes megváltoztatásával az atomerő felszabadítását eredményezte. Mindezek az erőfeszítések ennek ellenére hiábavalóak és meddőek, ha maga az ember nem változik meg. Mindaddig, míg az ember meg nem változik, az eredmények csak arra jók, hogy romboló s harci eszközökké váljanak. Az ember megváltozásának és megváltoztathatóságának kulcsát Freud adta kezünkbe, mert az ő révén ismertük meg azokat a mélyben rajtunk eluralkodó ösztönöket, melyek eddig

lehetetlenné tették az emberiség megváltozását.

Igy fonódik szoros egységbe a világ jobb és igazságosabbá alakításában ez az öt név s a zsidó nép nyugodtan állíthatja, hogy nem véletlen, hogy éppen belőle került ki e talán legdöntőbb öt egyénisége a világnak.

Löwinger Sámuel, a rabbi-szeminárium igazgatója köszönte meg a rendkívül érdekes és egészen új, eredeti szempontokat tartalmazó előadást s mondotta el aggályait, melyek benne a Mózes s Jézussal kapcsolatos részeknél fölmerültek. A Zsidó Szabadegyetem azonban a szabad megvitatás fóruma — hangoztatta — s éppen ezért e témáknak ide kellett kerülniök s külön köszönet jár az előadónak, hogy a kezdeményezés nem mindig hálás szerepét vállalta.

Pesti Izr. Hitközség
68/1947. sz.

Hirdetmény

az 1947. évi pászka-szükséglet beszerzéséről

A Pesti Izr. Hitközség Elöljárósága közli, hogy a Közeljárósági miniszter, a Közellási Hivatal 183.335/V/I. 1946. számú rendeletében szabályozza a pászka forgalomba hozatalát.

A fenti rendelet kimondja, hogy pászkat kizárólag csak kenyérjégyszervény beszolgáltatása ellenében lehet kiadni és pedig 1 kg pászka-hoz hat db.

25 dkg-os kenyérjégyszervény beszolgáltatása szükséges.

Felhívjuk t. Hittestvéreink figyelmét, hogy az idei pászka-szükségletre előjegyzéseket és a szükséges kenyérjégyszervények leadását az alant felsorolt pénztáraknál az évi január 21-től, február 7-ig bezárólag eszközölhetik.

V. KERÜLET
Csáky-utca 3.
Pannónia-utca 3.
VI. KERÜLET
Hunyadi-tér 3.
Nagymező-utca 36.
VII. KERÜLET
Bethlen-tér 2.
Garai-tér 11.
Izabella-tér 1.
Klauzál-utca 35.
Murányi-u 36.

Sip-utca 4.
Sip-utca 12.
VIII. KERÜLET
Kun-utca 11.
Nagyfaluvaros-utca 4.
Nagyfaluvaros-utca 21.
IX. KERÜLET
Lónyay-utca 15.
Páva-utca 39.
XIII. KERÜLET
Dózsa György-ut 55.
XIV. KERÜLET
Boányák-tér 15.

A pászka árát későbbi időpontban fogjuk megállapítani, előreláthatólag 1 kg pászka kb. hat forintba fog kerülni. Az előjegyzés alkalmával és a kenyérjégyszervények beszolgáltatásával egyidejűleg kilónként 4 forint előleg fizetendő.

Az előre leadott kenyérjégyszervények után járó pászkat március 10-től 21-ig lehet a fenti helyeken kiváltani.

Ezidén ugyancsak korlátolt mennyiségben áll liszt rendelkezésünkre a pászka sütéséhez, éppen ezért fenntartjuk magunknak a jogot arra, hogy amennyiben az előjegyzés határidejének lejártá előtt a rendelkezésünkre álló lisztmennyiség kimerülne, úgy az előjegyzést február 7-ike előtt már becsúsztatjuk.

Nyomatékosan felhívjuk t. Hittestvéreink figyelmét arra, hogy csak azok részére biztosítjuk az évi pászka-szükségletü-

ket, akik fentjelzett időpontban január 21-től, február 7-ig okvetlenül valamely pénztárunknál előjegyzést eszközölnek annál is inkább, mivel február 7-ike után befizetéseket nem fogadhatunk el és így azok részére pészach ünnepre pászkat semmi körülmények között sem tudunk kiszolgáltatni.

Budapest, 1947 január hó.
5707 Tévész hó.

A Pesti Izr. Hitközség
Elöljárósága

ET TUD FELESÉGEMRŐL,

Szigeti
Jenőné
szül. Lichtmann Irénről

1900 Debrecen, akit 1944 nov. 16-án vitték el lakásáról. November 20-án adott írásbeli eljegyzést Hídegről. Aki bármint tud további sorsáról, értesítsen. Szigeti Jenő színművész Magyar Színház.

Hirek Palesztináról

A fegyverek elnémutak, a politikusoké a szó

— így összegezhetjük az elmúlt napok jelentései alapján az Erec Jisraellal kapcsolatban legújabb kialakult helyzetet. Már jeleztük, hogy a XXII. Cionista Kongresszus határozatának megfelelően, felelős zsidó szervek és személyek hatásos eszközök alkalmazásával igyekeznek megszüntetni a terrorista csoportoknak az igazi nemzeti ellenállás munkáját veszélyeztető megnyilatkozásait. Legutóbb a Hagana erőteljes felhívása utolsó figyelmeztetésként szólította fel az Irgun és a Stern-csoportot, a robbantások és támadások beállítására. Most örömmel közzétehetjük — az ITA és a Pálor jelentései nyomán, — hogy a díszidőben csoportok is végre megértették: Erec sorsa a most következő politikai tárgyalásokon dől el és ezek sikerét veszélyeztetik a feleltelen támadások. Ezért az Irgun és a Stern-csoportok együttesen bejelentették: támadásukat egyelőre megszüntetik, hogy az Executiva kettő politikai atmoszférában tárgyalhasson és semmi ne akadályozhassa a kívánt eredmény létrejöttét. A „fegyverszünet” nek csupán egy feltétele van: brit részről se történjék provokáció. A bejelentés óta valóban teljes a nyugalom Palesztinában, a vasutforgalom ismét megindult.

A béke helyreállítása a Jewish Agency hatalmas belpolitikai sikere. Bár Golda Meyerson, a J. A. politikai bizottságának tagja helyesen mutatott rá

a sajtó képviselői előtt adott felvilágosításában, hogy a Jewish Agency mint szerv, vagy annak vezetői, mint személyek nem kötöttek megállapodást a terrorista csoportokkal, mert a Jewish Agency egyáltalában nem tart fenn érintkezést ezekkel a réteggekkel, mégis politikai és morális eszközökkel, valamint nem utolsó sorban a Hagana intézkedéseivel sikerült olyan nyomást gyakorolni rájuk, amely megfelelő belátásra bírta még a terrorista főhadiszállást is. A jelentések szerint az Irgun és Stern-csoport döntésében különösen dr. Abba Hillel Silver Amerikából küldött üzenetének volt igen fontos szerepe. Silver egy amerikai cionista gyűlésen a következőket mondotta: „A Kongresszus elhatározta, hogy szüntelen ellenállással felel a zsidó nép jogainak folytatódóan elkövetett megsértésére. Ugyanakkor azonban elítélte a gyilkolást és ártatlan vérontást. Ezért fegyverszünetet kérek. Kérem, hogy minden Erec Jisra el-i harci, függetlenül attól, milyen szervezetbe tartozik önkéntes minden elkeseredettségéből született megfontolatlan cselekedettől, amely csak veszélyt jelent politikai helyzetünkre. Az elkövetkező hetekben, vagy hónapokban őszinte és határozott erőfeszítéseket kell tennünk annak kivizsgálására, lehet-e békés eszközökkel igazságos megoldást elérni. Minden lehetőséggel biztosítani kell az erőfeszítések sikerét.”

Nem maradt több kifogás az angol kormány számára

Az új helyzet a zsidó egység megteremtésének a bizonyítéka. A Cionista Szervezet pártokra épül és a pártokat — a Kongresszuson láttuk — sok minden elválasztja egymástól. De a döntő pillanatban, — amikor Erec Jisraell érdeke forog kockán — mindig létrejön az egység. Ez a politikailag már érett Erec Jisraell-i zsidó nép legerősebb fegyvere. Ezt az egységben megmutatkozó erős fegyvert fordította most a Jewish Agency az angol kormány felé. Miután Anglia az 1939-es Fehér Könyv óta nyíltan cionistaellenes politikát folytat és ezt a magatartását a legkülönbözőbb módokkal magyarázta, az utóbbi hónapokban, vagy hetekben minden felelősséget a palesztinai politikai kátyuért a zsidókra hárít a terrorista támadásait hozván fel ürügyül. Most, amikor a Kongresszus új politikát jelölt ki a Cionista Szervezet számára, de utolsó kísérleti lehetőségként nem zárta be teljesen az ajtót az angol kormánnyal való tárgyalások elől, a fegyverszünet kényes helyzet elé állította az angol kormányt. Szint kell vallani. Az angol sajtó — elsősorban a Times, — de a külföldi lapok

nagy része is általában arról cikkezik, milyen tragikus konfliktusba került a Kongresszus a zsidó nép Angliával. A „Neue Zürcher Zeitung” és a „Journal de Genève” például hosszú fejtegetésben bizonyítják, mennyit köszönhet a zsidó nép Angliának és ennek ellenére a XXII. Cionista Kongresszus ez ellen az angol nép ellen hozott határozatokat olyan időpontban, amikor a brit kormány éppen a végleges megoldás terével foglalkozik. A békés megoldást azonban — így ír a Times — lehetetlennek teszik a terrorista csoportok támadásai. Az új helyzet azonban alkalmas arra, hogy a zsidó nép, de az egész világ is tisztán lásson az angol kormány szándékait illetően. A terrorista hallgatnak, hogy a politikusok nyugodtan tárgyalhassanak. Dr. Silver mullethi szavait kell ismét idéznünk: „Most Anglia következik.”

A pontba. megbízható

„DAVAJ” BOY-vállalat

mindent ellát — (Éjjel-nappal)
óránként 6 Ft

Király-utca 21. Telefon: 226-893

Nagy politikai készülődés Londonban

Jelentéseinkben olyan sokszor idéztük második londoni Palesztina Konferenciát január 21-én, kedden kezdő ülését St. James Palace-ban. A konferencián — most már szinte bizonyos — a Jewish Agency megbízottai ismét nem vesznek részt. Az utolsó napokban azonban az Executiva tagjai számos tárgyalást folytattak Mr. Jones gyarmatiügyi miniszterrel — Ben Gurion kettőször is tárgyalt vele, miközben egy-két napra Erecbe repült az ottani helyzet tisztázására — és a megbeszélések eredményeként tudható, hogy a mullethi jelentésünkben lapzártá után jelzett új angol terv, amely pártolja a független zsidó és arab államok felállítását Palesztinában. Ezt a tervet az angolok valószínűleg a konferencián jelentik csak be. Így nincs meg a lehetősége annak, hogy a J. A. megbízottai a konferencián résztvegyenek — minthogy a helyzetben a konferenciát megelőzőben nem történt semmilyen változás — ha azonban a jelzett bejelentés megtörténik, a Jewish Agency minden valószínűség szerint külön meghívót kap csak az angol kormánnyal folytatandó tárgyalásra. Ha a kormány valóban új javaslattal jön — ennek az új tárgyalásnak a

meghívott a J. A. képviselői elfogadják. Ezt már szinte felhivatalosan be is jelentette Mose Shertok a J. A. politikai osztályának vezetője egy sajtókonferencián. A helyzet tehát röviden a következő: Az előkészítő tárgyalások eredményeképpen az angolok a konferencián valószínűleg önálló államok felállítását fogják javasolni Palesztinában. A XXII. Kongresszus határozata szerint ez „a körülmények változását” jelenti és így az Actions Committee 15-ös bizottsága minden bizonnyal megadja a felhatalmazást az Executivának a tárgyalások felvételére. Minden esetre Ben Gurion, Shertok, Berl Locker, Nahum, Goldmann és Brodetzki a „londoni konferencián árnyékában” várják — a B. B. C. szavai ezek — a tárgyalások fejleményeit. Az a tény, hogy mindannyian az angol fővárosban tartózkodnak, mutatja, hogy az előkészítő megbeszélések sikerében bíznak és lehetőséget látnak a további tárgyalásokra. Ha pedig ez így van, — ismerve a XXII. Cionista kongresszus politikai határozatait, — a tárgyalások csak a Zsidó Állam felállításáról folyhatnak. Talán ma már nem elhamarkodott az a konklúzió, hogy a Zsidó Állam megszületésének előestéjéhez érkezünk el.

Mennyien alijazhatnak a közeljövőben

Fenti fejtegetésünk komolyságát igazolni látszik Mose Shertok londoni sajtófogadása is. Shertok egyik krányitója volt az elmúlt napokban a gyarmatiügyi miniszterrel folytatott megbeszéléseknek és az azokon elért eredmények után tartott sajtókonferencián ismertette a politikai helyzetet. Ennek folyamán kitért arra, mennyiben oldhatja meg az új zsidó állam a legsürgősebb alijah-igényeket. Felvilágosításból kiderült, hogy Erec minden jelenleg akur zsidó problémát hamarosan meg tud oldani, mert az Ország „az első” millió zsidót 4-7 év alatt teljes mértékben be tudja fogadni. Ez ma az ország gazdasági befogadóképessége. Elsősorban azok jönnek számításba, akik a táborokban laktak, vagy olyan országokban éltek, ahol a zsidókérdés élesége szükségessé teszi a zsidók elvándorlását.”

(GELLÉRT)

A magyar posta

kötélkébe hadifogságból, deportálásból vagy munkaszolgálatból vissza nem tért alkalmazottak nevét, állását, utolsó hivatalát és az ellátásra igényjogosult hozzátartozók lakcímét saját érdekükben kéri közölni: Mátyai Máttyás, VI., Izabella-u. 83/a, Budapest.

Egymillió láda Jaffanarancsot indítottak utnak Palesztinából

A Jewish Chronicle jelenti Jeruzsálemből, hogy az elmúlt narancs-szezon folyamán nem kevesebb, mint egymillió láda narancsot indítottak utnak Palesztinából külföldre. E küldemények háromnegyed része az Egyesült Királyság felé ment. A haifai kikötő munkásai rendkívüli éjjeli munkával tették lehetővé a narancs-küldemények idejében való elszállítását.

GETTLER bank- és váltóüzlet

Budapest, Andrásy-ut 43.

Alapítás éve 1897

Az osztálysorsjáték
törlészi február 5-től
25-ig tartanak.

Szerencsés esetben

300.000 Ft

200.000, 100.000, 50.000
és még sok főnyeremény.

23.000 nyeremény

4.089.000 összegben.

Minden második sorsjegy nyer!

Árak: Nyolcad | Negyed | Fél | Egész
15.— | 30.— | 60.— | 120 Ft.

Minden ember zsebében

Gettler bankból sorsjegy legyen!

Keresem fiamat Schwarcz Györgyöt és barátját Lieber Bandit muszosokat

21 évesek. Működtek a Zách-utcai
működőszervezetben dolgozott.
Miközben édesapjuknak csomagot
akartak vinni, a Feri-hegyen a
honvédség a kísértő kerettel
együtt elfogta őket. A fiuk
egyetlen visszaküldték, a fiuk el-
tűntek. Aki bármit tud róluk,
értesítse aggodó szüleiket:

SCHWARCZ ANDORT,
Nefelejts-utca 47. dívalület vagy
LIEBER ARMIN,
Petőfi-utca 18., II. emelet 8.

KERESSEM FIAMAT.

Vermes Endrét,

1941 júliusában Sárvárról
Auschwitzba vitték. Alighogy ott
komolyan becsúszott volt. Onnan
októberben vagy novemberben vo-
vább vitték. Másik hír szerint
Kirkeneben felszabadult. Aki tud
bármit elmondani és főleg további sor-
sáról, nagyon kérem, értesítse ag-
gódó szüleit: Vermes Miksa, Makó,
Főter.

KERESSEM FIAMAT:

Dr. Goitein György

tanárt, a kolozsvári zsidó
gimnázium helyettes igazgatóját
(szül. Kaposvár 1911).
Oranienburgba deportálták,
1945 május elején
Mauthausenben szabadult fel.

Dr. Goitein Pál

(szül. Kaposvár 1914) musz.
1942 októberében Gödöllőre
indult, hivatalos értesítés sze-
rint 1943 januárban
Sztari-Oszkolná elűnt.
Aki bármik a fenti időpon-
tok utáni életbenlétéről bár-
mit tud, nagyon kérem, ér-
tesítsen:

Dr. Goitein Gábor ügyvéd,
Kaposvár, Rákóczi-tér 1.

Venusbergiek!

AKI TUD VALAMIT

Wildmann Katáról

akit a mauthauseni vonaton
láttak utoljára, nagyon kérem,
értesítsen. Minden költséget
megtéritek.

Vencel Pál, V. Fürst Sándor-
utca 6.

KERESSEM

Singer Ibolya 10 éves és Singer György

13 éves gyermekeim, akiket 1944
július 1-én a 28-as villamosról a
csendőzők levették és **Békamegyer**
vitték. További sorsukról nem tu-
dunk. Kérjük azokat, akik ebben az
időben B.-megyében voltak és tud-
nak róluk, értesítsék aggodó szülei-
ket: **Singer József, Budapest, V.,**
Jóly-utca 20

A VII. kerületi Nemzeti Bizottság emlékünnepe a budapesti gettó fel- szabadulásának kétéves évfordulója alkalmából

Vasárnap délelőtt a VII. ke-
rületi Nemzeti Bizottság a bu-
dapesti gettó felszabadulásának
kétéves évfordulója alkalmából
a Royal Apolló helyiségében
emlékünnepezt rendezett. A
Nemzeti Bizottság pártja és
származása való tekintet nél-
kül figyelemreméltó számban
gyűjtött össze nagyszámu hall-
gatókat, akiknek emlékeze-
lébe idézték a szónokok azt
a légkört és azt a vandál
hadjáratot, amely a nyilas
rérumalmat jellemezte s amely
teljes erejével súlyosodott a
gettóba zárt zsidó tömegre. A
szónokok hálával és elismerés-
sel adóztak a felszabadító, dia-
dalmas Vörös Hadseregnek és
a Szovjet Unió nagy vezérének
Sztálin generalisszimuszának. A
szónokok foglalkoztak a zsidó-
kérdéssel is. A Magyar Kom-
munista Párt álláspontját Lo-
sonczy Géza fejtette ki: „Az an-
tiszemizmus a fasizmus esz-

közé volt és marad — mon-
dotta. — Gondoskodunk azon-
ban arról, hogy ez többé ne
leljen halásos jeggyer a kezé-
ben”. A Szociáldemokrata Párt
nevében **Rideg József** szólalt
fel. „A zsidókérdés — mon-
dotta — mézesmadzag volt,
amelyet azért vetettek a töme-
gek közé, hogy a legaljasabb
ösztönöket felkeltsék vele. A
demokratikus pártok azonban
gondoskodni fognak arról, hogy
még egyszer ne állithassanak
fel gettót Budapesten. Sókonyi
László a Nemzeti Paraszt Párt
megbizottja kijelentette, hogy a
gettó felállítását a magyar nép
telkétől távolított. Köszönetet
mondott a svéd követségnek,
amely a legveszélyesebb időben
segített az üldözötteken. Arra
kérte a zsidóságot, hogy mű-
ködjön együtt a demokrácia
megszilárdítása érdekében a pa-
rasztsággal, a munkássággal és
a haladó értelmiséggel.

Raoul Wallenberg utolsó gettolátogatása

Most, hogy a „Fáklya” című
hetilapban a „Hitokzatos lörká-
bátos” megemlékezik **Wallen-
berg** kísérelében történt újfői
gettolátogatásáról, időszzerűen
tartlom, hogy ez érdekes doku-
mentumról részletesen beszám-
oljak.

December utolsó napjaiban
lent tartózkodtam a késő esti
órákban a siputcai székház
óvóhelyén, a kazánházban. Egy-
szer csak lekiabálnak értem,
hogy menjek fel a portára, ahol
ekkor még működött az egyet-
len telefonvonal, mert **Lőcsy**
hivat. **Lőcsy** rendőrnagy
volt ekkor a zsidó ügyek kor-
mánybiztosa, aki korábbi tele-
fonbeszélgetésekből ismert en-
gem. Meglepő barátságos han-
gum, feltűnő örömmel üdvözölt
és közölte velem, hogy ott van
nálá **Wallenberg** svéd követségi
titkár egy bizottsággal, akik
percekben belül bejönnek a get-
tóba és felkéri, hogy fogadjam
őket, mert különböző fontos
kérdéseket óhajtanak letárgyal-
ni. Megpróbáltam másnapra
halasztani a látogatást, mond-
ván, hogy a Tanács vezetői kö-
zül sem **Stöckler**, sem **Földes**
dr., sem **Nagy dr.**, sem **Domon-
kos** nincsenek bent; érdemben
ugy sine felhatalmazásom tár-
gyalni velük, legfeljebb kíván-
ságaikat másnap tudom csak
továbbítani a Tanács fentemli-
tett vezetőihez. Ő ezt is elege-
zőnek találta és ismételtel fel-
kért, hogy fogadjam az urakat.
Közben szereznem két szál gyer-
tyát, azokat is kettévágtam és
így négy szál gvertya piszlakoló,
misztikus fényénél fogadtam a
Tanács nevében az érkezőket.

Wallenberg, Fleischmann dr.,
Hegedűs dr., Szalai, Szabó és
Széki rendőrfogalmazó léptek
be az akkor már a december
10-i gránátalátal következtében
az első emeletre leköltözött el-
nöki szobába; kézfogással üdvö-
zölték egymást, a vendégek a
börgarnitúrán, jómagan, jegy-
zeteket készítve, az íróasztalnál
foglaltunk helyet. A tárgyalás
magyar és **Wallenberg** kedvéért
német nyelven folyt. Főléma a
gettó élelmézése volt, kérdése-
ket intéztek hozzám, tudnánk-e
a gettó területén elég élelmiszert
tárolni, mivel **Wallenberg** fel-
ajánlotta, hogy a gettó akkor
kb. 70.000 lakosa számára élel-
miszereket szerez. Amikor kö-
zöltem velük, hogy hónapokra
való élelmicikket is el tud-
nánk helyezni raktárainkban,
megszólalt a nyilaskeresztes
párt képviselője, mondván, hogy
ő csak az esetben ad engedélyt
élelmiszereknek a gettóba való
szállítására, ha **Wallenberg**
ugyanannyi élelmiszert szerez a
főváros gettón kívül élő, nem
zsidó lakosai számára is. **Wal-
lenberg** hajlandónak mutatko-
zott ezenfelül a város külön-
böző pontjain mozgókonyhákat
is felállítani, az éhezők meg-
segítésére. Felhívták még figye-
memet, hogy tároljunk megfe-
lelő mennyiségű vizet, mert na-
pokon belül megszűnik a viz-
szolgáltatás. Közöltem a megje-
lentekkel, hogy másnap reggel
tárgyalunk minden pontját
tudatom a Tanács vezetőivel és
ők telefonon fogják megadni az
egyes kérdésekre a választ.
Megköszöntem a Tanács nevé-
ben látogatásukat és segítőkés-

ségüket, majd ismételt kézfogá-
sos búcsúzás után eltávoztak.

Ez volt a legendás hírű **Raoul**
Wallenberg utolsó látogatása a
gettóban. Pár nappal később el-
tűnt, sajnos — örökre. Ma már
a róla elnevezett utca hirdeti
Budapesten azt az embermentő,
humánus jóakaratot, amely éle-
tébe került. És én, optimista
lelki szememmel látom a get-
tóbéli **Klaúzá**-térre ércebe önt-
ve szikár, magas alakját, aminél
lenéz a környező házak lakóira
és mondja: — Segítettem ben-
neteket megmenteni!

GELLÉRI MIKLÓS

Mártírok emlékünnepe a Maros-utcai kórházban

Január 19-én volt két eszlen-
deje, hogy a nyilasok egy esa-
pafa behatolt a Budai Cheura
Kadisa Maros-utcai kórházába
és kivégezte az ottlévő orvos-
kat, ápolónőket, betegeteket. **Dr.**
Jarnó Leó igazgató-főorvossal
az élen az épületben található
minden zsidó mártírhaltalt halt.

A kétéves forduló napján,
vasárnap délelőtt, a Budai
Cheura Kadisa gyászünnepe
rendezett, a Maros-utcai kór-
házban.

A fekete drapériával bevont
teremben, amelyet zsufoltság
megtöltöttek — **dr. Csobádt**
Samu és **dr. Bálint Béla** elnö-
kökkel, valamint **dr. Rieger Imre**
igazgató-főorvossal élőkön — a
budai zsidó intézmények vezetői
és a mártírok hozzátartozói, két
hatalmas áldozati láng égett, a
jelképes kóporsón pedig örök-
mécses pislogott.

Dr. Benoschofszky Imre fő-
rabbi megemlékezett arról a
korszakról, amelyben a brigán-
tik a gyermekeket és nyomoré-
kokat sem kímélték. **Sirota**
Sándor főkéntor pedig megrá-
zóan énekelt el a halotti imá-
kat.

Keresem azt a Siegelbaum nevű bpesti cipőkereskedőt,

aki 1945 novemberében tért vissza
orosz hadifogságból és aki fiammal

dr. Scheiner György

ügyvédjelölt muszál állítólag 1945
éven Oroszországban találkozott.
Kérem, közölje jelenlegi lakcímét
és teljes nevét is, hogy mielőbb fel-
kereshessem. **Dr. Scheiner Ernő**
ügyvéd, Törökzentútiú.

BORIAKI

KERESSEM FIAMAT.

Sebestyén Egont,

Borban 129/13 volt a lábori posta-
száma és ott mozdonyvezető volt.
Borból visszajött Szentkirályszá-
badjárdi Németországba vitték
Aki bármit tud róla, értesítse ag-
gódó édesanyját: **Sebestyén Sándor**
né, Estíve-utca 24.

Gottesman Jakab

másk. Zádnya 1024.

keresi hozzátartozóit

Bpest, Király-utca 36., III. em. 14.

Az V. kerület szívében nyílt meg:

**HAJÓS RÁDIÓ,
Villamossági és Műszaki Vállalat**

EXPORT—IMPORT

Budapest, V., Sallai Imre-utca 11.
(Phönix-Palota)

ORION-rádiók (rész-
letre is)

Gramofonlemezek

TUNGSRAM izzólámpák és
rádiócsövek

Elektromos háztartási
cikkek

ZENESZEKRÉNYEK

Elektromos szerelési
anyagok

Napfény- és NEON-világítási berendezések

Rádiójavítás (helyszínen is)

Villanyszerelési munkák

**HÉBER-lemezeket,
használt és törött lemezeket vásárolunk**

A Magyar Zsidók Országos Egyesülete Női osztálya

Január hó 16-án, csütörtökön VI., Andrassy-ut 81. sz. alatti klubhelyiségben (Pészék-kávéház) az előadótermet zsúfolásig megtöltő közönség részvételével kulturdélután rendezett. Dr. Herskovits Fábán, akit a jelenlévők lelkes tapsai fogadtak és akit dr. Szemere Samu meleg szavakkal köszöntött, a bázei Cionista Világkongresszus tanulásairól beszélt. Részletesen ismertette a palesztinai ifjúság nevelését, az iskoláztatás módjait, az iskolatípusokat és általában azt a nagyszerű kulturmunkát, amely ma zsidó földön folyik. A feszült figyelemmel követett, lenyűgözően érdekes és tanulságos előadás perspektívát nyújtott arra, milyen nagyjelentőségűvé válhatik a zsidó szellem Palesztinában folyó kulturmunkája nemcsak a zsidó nép, de az egész világ számára is, ha a Zsidó Állam valóban olyan lesz és azzá fog kibontakozni, amilyennek a világ zsidósága képzi és akarja és ahogy azt a bázei Kongresszus körvonalazta. Gerő Erzs. művész szavai után — Szabolcsi József előadását, Kiss József Az anyaszív és Tompa Három a daruját adta elő nagy sikerrel, — a dr. Baracs Marcellné által üdvözölt külön író, Bródy Lili olvasta fel két időszerű, szellemes elmefuttatást és megkapó, hol megkönyeztető, hol megnevettető versét a közönség elragadtatótapsaitól kísérve. A nagyszerű kulturdélután Hargyas Kató, a kiváló fiatal előadóművésznő szavai zárták be, aki egy Csernichovszky és egy Ady-verset mondott el nagy hatással.

A Magyar Zsidók Országos Egyesülete női osztályának legközelebbi kulturdélutánja január hó 30-án, csütörtökön 1/6 órakor lesz. Előadó dr. Dénes Béla, a magyarországi szocialista cionisták pártjának elnöke. Az előadás címe: „Szocializmus és cionizmus”.

Szabadsághegyen Noémi penzióban

Csörgő ut. elhárítás, fürdőbenyitók, fürdőszobák, előadóterem.
Főhó-u. 11. — Cédrus-u. 1/b.
Telefon: 161-312.

TALESZ, TIFILIN

mezusa, cícesz és héber könyvek
VÉTEL, ELADÁS, JAVÍTÁS.
Jahrzeitlábla készítését vállalom.
UNGÁR MÓR, Király-utca 12.
kapu alatt vagy I. emelet 4.

Hajfestés,

hideg-meleg

tartóshullám

HAJMUNKÁK — PEDIKÚR
Renezséni, Csengery-utca 84.

A földreformban érdekelt hittestvérek figyelmébe

A napokban jelent meg az 1947. évi V. tc. a földreform befejezése érdekében szükséges egyes rendelkezésekről. A törvények megsejteneteli a Községi Földigénylő Bizottságok és a Megyei Földbirtokrendező Tanácsok hatáskörét, amely hatáskörök a Megyei Földhivatalokra szállnak át.

A törvény hatálybalépésének időpontját a földművelésügyi miniszter külön rendelettel fogja megállapítani.

Felhívjuk hittestvéreink figyelmét arra, hogy a hatálybalépés időpontját kísérjék figyelemmel, mert a 7. §. szerint a

törvény hatálybalépése előtt jogerősen eldöntött ügyekben a törvény hatálybalépését követő 30 nap eltelté után felülvizsgálati vagy újrafelvételi kérelemmel élni nem lehet. Mindazokban az ügyekben tehát, amelyekben hittestvéreink jogerősen eldöntött ügyekben jogos érdekeiket sértve látják és emiatt felülvizsgálati vagy újrafelvételi kérelemmel kívánnak élni, ezt a törvény hatálybalépésétől számított legkésőbb 30 nap alatt tegyék meg, mert ezen idő eltelté után többé újrafelvételi vagy felülvizsgálati kérelmet előterjeszteni nem lehet.

BUDAPESTI AUT. ORTHODOX HITKÖZSÉG

VII., Dob-u. 35. Telefon: 226-620.

HIRDETMEY

1947. évi peszachi macosz beszerzéséről.

Értesítjük t. Híveinket, hogy a Közellátási Miniszter a Közellátási Hivatal 183.335/V.1./1946. számú rendelete értelmében, ezidén kizárólag kenyérgyészlevények beszolgáltatása ellenében lehet macoszt kiadni. Megjegyezni kívánjuk, hogy 1 kg macoszhoz 1 1/2 kg kenyérnek megfelelő kenyérgyész beszolgáltatása szükséges.

Ezidén is csak korlátozott mennyiségben áll liszt rendelkezésünkre macoszszítéshez. Ezért fel kell hívunk t. Híveink figyelmét arra, hogy csak azok részére biztosíthatjuk macoszszükségletüket, akik az alant jelzett időpontban macoszszétlányunkon (VII., Dob-utca 35., II. em.) előjegyzést eszközölnek, annál is inkább, mivel az előjegyzési idő lejártá után befizetéseket nem fogadhatunk el és így azok részére peszachra macoszt semmi körülmények között sem tudunk kiszolgáltatni.

Előjegyzési időpont: 1947. ja-

nuár 21-től február 7-ig, naponta délelőtt 9-től 12-ig és délután 3-6-ig, péntek, szombat kivételével.

A macosz árát későbbi időpontban fogjuk megállapítani. Előreláthatólag 1 kg macosz kb. 6 Ft-ba fog kerülni. Az előjegyzés és a kenyérgyészlevények beszolgáltatása alkalmával kg-ként 4 Ft előleg fizetendő.

Hitközségünk szegénysorsu tagjai, akik ingyen macosza igényt tartanak, előjegyzés helyett házmegbizotti igazolással ellátott kérvényüket, a családtagok számának, korának és foglalkozásának feltüntetésével, a hitközség Szociális Bizottságánál január 20-tól 31-ig nyújtják be. Ezek azonban a kenyérgyész csak a kiutalás alkalmával szolgáltatják be.

Budapest, 1947. január hó.

5707 Tévész hó.

A Budapesti Aut. Orth. Izr.
Hitközség Előjárósága.

ELŐSZOBA	TÜKÖR	WAGNER
FÜRDŐSZOBA		TÜKÖRGYÁR
HÁLÓSZOBA		VII., Kazinczy-u.
ÉS ÜZLETI		TEL: 221-573.

Weisz Mór
sütőde és cukrászda
Budapest, Dob-u. 22

Pékárunk, cukrászati műemlékek, békebeli minőségben
Alkalmi rendelést vállal

Gyapjút
Nyulbőrt
Pézsmát
Nyersbőrt

legmagasabb árban vásárol
HERSCH JENŐ
Somogyi Déla-ut 9.
Telefon: 427-082.

PARÓKÁK, FRIZETTEK

a legfinomabb kivitelben és legszebb színekben.

Rendelés, javítás, alakítás, víz hullám, tisztítás

Hajműterem IV., Mária Valéria-u. 17.
Ritz szállóval szemben

Az O. Zs. S. B. gyermekotthonainak hangversenye

Január hó 15-én délután héber daltól volt hangos a Zeneakadémia nagyterme. A Gyermekvédelmi Osztály „Éneklő Zsidó Gyermek” címmel hangversenyt rendezett az általa fenntartott gyermekotthonok énekkarainak közreműködésével. Nívós műsor fogadta a hallgatóságot, az énekkarok és vezetőik mindent elkövettek a siker érdekében. Hosszu hetek, hónapok munkája előzte meg a hangversenyt s ez meg is látszott az előadáson. Néhány kevés kivétellel csupa érett, kiforrott tudást bizonyító számot hallottunk. Egyes elhelyezésben — erkély és földszinti kórusok szembesíttatásával — hatásos héber és klasszikus kánonokat énekeltek a gyermekek, szép hangvétellel, értelmes, átértett héber szöveggel. Vezetőjük, Fraknoi Károly karnagy művész felfogása, szuggesztív összefoglaló ereje nagyszerűen érvényesült, különösen a többszólamú műveknél, így a 4 Kelen népdalfeldolgozásnál. Szívderejtő látvány volt az óvodások énekkara. Vezetője, dr. Salgó László — né igazi pedagógiai rátermettséggel a dalocskákhöz és a gyermeki lélekhez illő tapsolással vezette be az énekek ritmusát, ezzel előzve meg a kicsi, még nehezen összehartható énekesek figyelmének szétálasztását. Művész szempontból talán elsőnek kellett volna említeni Schwarz Zoltánt, aki énekkarával magasan álltagon felül nyújtott egy Marzenio madrigálban, Kelen háromszólamú Peszachi-dalában és egy nehéz ritmikájú ujheber dalban. Ő a karmester utánpótlásunk igazi énekkari kultúrát teremtő reménysége. Dobronyi Dezső, Pfeiffer Edit, Lajtáné Fábán Lili, Schwarzné Bíró Kata meglehetősen iskolai ünneplő-izű produkcióikban Kelen, Székényi, Budai, Kuti és Fraknoi számokat adtak elő. Bemutatóját hallottuk: Ránki György négykezes zsidó dallamainak és Székényi hegedű-zongora népdalfeldolgozásainak. A töle megszokott tehetséggel, muzikális alkalmazkodással kísért Frölichné Jélesz Józsa.

Az ünnepi délután komoly zenei élményét Fraknoi Károly vezető karnagynak köszönhetjük, aki egy héber fordítás Bartók karral, Händel: Jephthorálumának gyermekkaráért és szép Mozart kánonokkal töltötte be fáradtságos munkáját. Az ő pihenést, megállást nem ismerő törekvése és őszlönző példaadása jóformán a semmi-ből teremtette meg azt a zsidó énekkari kultúrát, melynek egy-egy ilyen megnyilatkozása az ő tevékenységének legszebb jutalma.

Dr. SOLTÉSZ ELEKNE
az Orsz. Izr. Aantóképző tanára

GYERTYÁT PÉNTÉK ESTÉRE,
Barbient borotválkozásához
vásároljon szombati tartóval:
ZAUBERERNÉ, háztartási üzlet,
Dob-utca 23.

Élményem a gettóból...

A budapesti gettó felszabadulásának második évfordulója alkalmából kérdést intéztünk olyanokhoz, akiknek a gettóban különleges megbízatásuk volt, hogy mondják el: mi volt a legérdekesebb élményük. A válaszokat a következőkben ismertetjük:

Dr. Benedek László, a gettó orvosa:

— A gettóval valahogy úgy vagyok, hogy arra állítottam be magam: minél előbb mindezt elfelejten!

— Sajnos, nehezen megy a felejtés, mert állandóan fel-törnek a borzalmasnál borzalmasabb emlékek.

— Emlékszem... az utolsó napokban történt. Valamelyik védett ház lakóit terelték be a gettóba a Wesselényi-utcai kapun keresztül. Mint a megriadt bárányok igyekeztek bejutni oda, ahová senki sem ment szívesen, a biztosnak vélt helyről, a legsúlyosabb bizonytalanságba. Árpádsávós kisézők ordításai, halálos fenyegetései nem tették barát-ságossá a hangulatot. Egy kislány, — lehetett úgy 10 éves — leszorult a járdáról, abban a pillanatban eldőrdült a nyilas bítang revolvére és a gyermek halálos sebből vérezve összeesett az uton. Bevittek a kórházba, de az orvosok tudománya, az ember-szeretet és igyekezet nem segített. Emlékszem... este egy nyilast hoztak be a „műtőbe“.

Dr. Brüll Dániel, a gettó vezető elöljárója:

— Mindaz, amin 1944-ben át-estem, mint hat és fél hónapig fusz, több héten át kubikumsun-tás és utóbb, mint a gettó la-kója, kitörölhetetlen ezer és ezer benyomást hagyott lelkem-ben és szívemben. A sokezernyi szomorú és kínos, jó és magas-szós emlék közül nagyon nehéz kiválasztanom egyet vagy ket-tőt nyilatkozatom számára. Ta-lán úgy találok el inkább az igazságot, ha elmondom, hogy mint a gettó X-ik kerületének elöljárója, körülbelül 9000 lélek dolgával foglalkoztam.

A kerületi elöljáróknak a gettó lakóit türelemmel és szeretettel kellett kezelni. Annál inkább, mert irtózatossá sok baj volt a betegek kezelése, a gyermekek ellátása, a felnőttek élelmezése, a házakban keletkezett hibák helyreállítása, a házak sérülései következtében s mert a felsorolt okokból kifolyólag a normális-ság sokkal magasabb volt a ha-lálózási arány.

— Erre a szeretetteljes türe-lemre azért is szükség volt, mert hiszen az elöljáró volt az, akihez mindenki fordult, s aki nem tudott a segítségül min-

A gyertya imbolgó fényénél megismertem a halálsápadt arcban azt, aki az ártatlan gyermeket lelötte. Egy repesz-darab furódott a hasába. Én altattam, én, aki láttam kezé-ben a gyilkos fegyvert. És hiába volt az orvos igyeke-zete, emberszeretete, a repesz-darab, mely a belcset szét-roncsoolta, — igazságot tett.

— Emlékszem... az utolsó éjszakára, amelyet halálos reszketésben töltöttünk, nem tudtuk, hogy mit fognak az utolsó pillanatban csinálni a gettóval. Emlékszem az első három orosz katonára, akik meghozták a felszabadulást és akik az első idegen emberek voltak hosszú idő óta, akik úgy beszéltek velünk, mint emberekkel. Egy hadnagy ve-zette őket és az ő szemében is összegyűlt a könny akkor, amikor látta a gettóban szü-letettek nyomorúságos kis el-száradt testét és a félig éhen-halt öregeket. Emlékszem ezekre a könnyekre és soha-sem fogom elfelejteni őket!

denki részére orvoslást, segítsé- get elővárásolni. És most is melegséget érzek a szívem kö-rül, ha visszagondolok arra, hogy az a sok elesett, bajban lévő ember elfogadta a magya-rázatomat, ha nem tudtam se-gíteni és magatartásom helyes-ségét belátta, úgyhogy a reám bizottakkal soha semmiféle ösz-szeütkezés nem volt. Ez a tes-tület legtöbbször a központi ta-nács valamelyik tagjának elnök-le alatt majdnem naponta ösz-szeült s az így felmerülő kérdé-sek egyöntetű elintézésének módját megbeszélte. Ez a tes-tület engem tisztelt meg azzal, hogy vezetőjévé választott. En-nek lett következménye az, hogy 1945 január 10—12. táján Stöck-ler Lajos, a hitközség mostani elnöke bejelentette, hogy ha a tanács tagjaival valami baj tör-ténne, mint ahogyan közben Szegő Miklós megölték, elöze-tesen SS-ek Stöcklert és helyet-tését akarták elhurcolni — in-tézkedést látott szükségesnek erre az esetre is. Így történt meg, hogy az ugynevezett ha-talmat Domonkos Miksára ru-házta át a tanács azzal, hogy

ha Domonkoskal is baj történ-ne, a kerületi elöljárókra az én elnökségemmel ruházza a gettó vezetését.

Halpern József: a gettó élelmezéséről

A gettó tanácsának megbízá-sából a gettó élelmezését Feld-mann Szidi irányítása mellett Halpern József intézte. Milyen nehézségekkel és akadályokkal kellett megküzdenni az élelmezés intézőjének? — erről beszélget-tünk Halpern Józseffel.

— Közvetlen a gettó bezáru-lása előtt a gettó tanácsának megbízásából megjelentem a Stern-konyhán, hogy annak fel-szerelését, az edényeket és egyéb dolgokat igénybe vegyem. Ami-kor el akartam vinni az edé-nyeket, a nyilasok ebben meg-akadályozták, felszólították, hogy azonnal távozzam. Nem ellenkezhettem velük, eredmény nélkül hagytam el a Stern-kony-hát. A nyilasok még aznap az utolsó kanálig és villáig mindent elloptak. Ezt az esetet csak mint példát mondtam el arra vonat-kozással, hogy már a kezdet kez-detén milyen nehézségek jelent-keztek az élelmezés megszerve-zésénél. Ezekhez a technikai jel-legű nehézségekhez a felszaba-dulás előtti napokban még az is hozzájárult, hogy a sűrű beca-pódások, bombázások miatt a raktárak nem működtek kielégítően. Állandó életveszedele-mben forogtunk. Egy ízben rak-tárellenőrző körútra indultam egyik munkatársammal, Kasztel munkaszolgálatossal. Légicsata tombolt a gettó felett. Alig tet-tünk néhány métert, Kasztel találat érte és nyomban meg-

halt. Bevittem egy kapu alá és továbbmentem. A bombázás elől egy üzlethelyiségbe menekültem be, ahol éppen a szegények rú-szere osztottak levest. Egy idő-sebb férfi, aki a rendet igyeke-zelt fenntartani, felszólított, hogy azonnal hagyjam el a be-lyiséget, nincs jogom itt tartó-zkodni, mert nem rendelkezem ebédjeggyel. A legnagyobb bom-bázás közepette kénytelen vol-tam kilépni az utcára és újabb menedéket keresni. Néhány per-c múlva bombatalálat érte a he-lyiséget, s azok, akik ott mara-dtak, egy-két súlyos sebesülttel eltekintve, mindannyian elpusz-tultak. Ez alkalommal is, min-t még később is nagyon sokszor, csak a véletlen mulott a meg-menekülésem. Nagy gondot oko-zott nekünk januárban a víz megszerzése is. A Dunára nem mehettünk. Úgy segítettünk ma-gunkon, hogy fiatal futárokat küldtünk minden olyan házba, ahol a vízvezeték még működött s felszólítottuk a lakókat, hogy kondérokban vigyenek vizet a konyhákra. Amikor már elfo-gyott a tüzelő is, felszólítottam az embereket, hogy a ronhlázak gerendáit fűrészeljék el és vág-ják fel. Mi magunk sem ren-de-ltünk nagy élelmiszerkész-séggel, amikor azonban a fűve-rem, aki a Városmajori Szana-tórium gondonk helyettese volt, meglehetősen kalandos körülmények között, — nyilasok ki-séretében megjelent nálam, — akiket arannyal fizetett meg, hogy teherautóval behozzák őt a gettóba, kérésére annyi élel-met bocsátottunk a Városmajori Szanatórium betegének a ren-dekezésére, ami megmentette őket az éhhaláltól, egészen ad-ig, amíg a nyilasok irgalmatla-nul le nem gyilkolták őket.

A gettó rabbija a gettó életéről:

Dr. Kálmán Ödön kőbányai főrabbi feljegyzéseiből.

— Sok megrázó élményt őrzök az első világháborúban teljesít-tett tábori lelkesítő időkkel, de mindazok eltörpülnek a gettó-napok kitörölhetetlen emlékei, „gettópapi“ működésem benyo-másai mellett. A vallási nizu-snak, a rabbi megfigyeléseinek szempontjából vizsgálva a kő-béle életrombolást, a háborút és gettót, minden kétségen felül megállapítható, hogy a válságos pillanatokban, vagy azok vi-szonylagos átmeneti szüneteiben, feltörnek a zsidó lélek sokrétű mélyéből az Istenkeresés, Isten-felévagyódás külső megnyilatko-zásai.

— A földalatti imádkozás, tö-raolvasás, talmudtanulás egészen a marannos időkre emlékeztetett bennünket. A valóságot közeli-tem az összehasonlítással, mert míg mi az óvóhelyen imádko-ztunk, a zsidó multtról beszél-tünk, a szomszéd udvarban a zsidó templom tágas előterében,

„kivételzettségek“ ígérgetésekkel, avagy „menelszázadba beosz-tás“ fenyegetésekkel munkaszol-gálatosok térítgetése folyt. Rend-szeresen bejárt oda a térítő pap, magam is láttam a vallási jelvényeket a falra felszegezve. A térítések eredményét nem is-merem, azt azonban gyakorlati láttam, hogy amint beesteledett, a szomszédos udvarból a pince-ablakon át egyenként szökde-gtek be az egész nap agyonhaj-szolt munkaszolgálatosok hal-gatni vallásos előadásaimat.

— A gettó bezárását követő napon (december 4.) már korán reggel munkában találtam a sip-utcai székházban néhány rege-bbi ismerősimet (Stöckler Lajost, Szegő Miksát, dr. Földes Istvánt, Domonkos Miksát) s velük együtt új arcokat is. Körülöttük száz meg száz kétségbeesett arc. Lenyűgöző hatással volt reám a sokirányú munkát szervező higgadt, céludatos, magukba

bizó helytállása s mindenre kiterjedő figyelmére. Hivatalokat kellett felállítani. A sok tízezernyi hajléktalannak lakáshoz kellett adni; az egymástól elszakított családtagok számára információs irodát; a betegen behurcoltak számára kórházakat; népkonyhákat szervezni; a gettó közbiztonsága érdekében rendőrséget felállítani, a járványok megelőzésére a nagyszámú halottak elszállításáról gondoskodni!

— Ebben az emberforgatásban éppen arról töprengtem, hogy milyen munkát vállaljon a rabbi, amikor egyszerre — mintha gondolataim kitálták volna — munkájukat egy-egy helyettesre bízva dr. Szegő Miklós és Domonkos „százados” úr külön tanácskozással invitáltak a gettó vallásos életének azonnali megszervezésére. Mint mondták: ami szemünk előtt itt kialakul, csak a testekkel foglalkozik, ha a lelkek megmenekése elmarad, összeomlik minden! Hozzáfogtunk a gettó vallási életének megszervezéséhez. Ha én most leírnám, hogy már az első megbeszélésünkön milyen részletes tervet készítettünk az istentiszteletek megújítása, a templomok kitakarítása, a gyermekek hitoktatása, napközi otthonok ellátása, a sebtében felállított kórházak lelkipáncsázása, a halottak kegyelmei, rítusszerű eltemetése és még számos vallási ügyekben, — egészen valószínűtlennek látszanak.

— Feledhetetlen számomra már az első szombat délelőtti Rumbach-utcai templomi istentisztelet. (Hétköznapi reggel és este alig szállingózott tíz ember az imához. Nem csodálkoztunk, összefogdosták „munkára” a járókelőket a portyázó nyilasok és a légi támadások is mind sürűbben ismétlődtek. Az újra megkezdett istentiszteletek híreire péntek este már vagy 70–80-an voltunk a templomban, szombat délelőtti pedig már több, mint kétszázan merészkedtünk az imádkozáshoz.) Ott volt boldogemlékü Szegő Miklós is. A hitkönyv alatt nem a beszéd, hanem a hűvek magatartása volt a megrázó. Állandóan hangzott a repülőgépekről ledobott bombáknak, meg a belövéseknek robbanása. A nagy légneműestől a templomkapuablak szilánkjai repedeztek, aláhullottak. A hűvek imádkoztak tovább... A Sip-utcaból üzenet jött, hogy hagyjuk abba az imát, mert razzist tartanak SS katonák. A fiatalabbak tényleg a templom udvarán levő kórházba menekültek, de az imádkozók nagy része ottmaradt. Biztonságban érezték magukat, amíg templomban vannak, amíg imádkoznak.

— Sorra látogattuk a Wessefényi-, Kisdiófa-, Kazinczy-, Klauzál-utcai és Klauzál-téri kórházakat. A legmélyebb meggyőződéssel gondoltam a nagyszerű zsidó orvosok heroikus munkájára!

— A kegyelet munkáját a legnehezebb napokban is méltó módon igyekezett ellátni a

chewra. A szertartás a Kazinczy-utcai fürdő udvarán történt. Naponta 30–40 halottat temetünk. A koporsók hosszú sora fekete lepellet borította; hagyományos imák, énekek és szónoklat kíséretében, a gettőlakók százainak résztvevő jelenlétében

Rónai Zoltán rendőrfőhadnagy: 8000 zsidót mentett át a téglagyárból a gettóba

A gettó hősei sorában is külön helyet érdemel Rónai Zoltán rendőrfőhadnagy, a mostani rendőrségi R-csoport egyik vezetője, aki a következő élményeit mondta el az Uj Élet munkatársának:

— Körülbelül 8000 zsidót sikerült átmentenünk két barátommal a téglagyárból a gettóba. A két barátom: dr. Parádi István csendőrnagy, a katonapolitikai osztály egyik mostani vezetője és dr. Sámson József, a svédok megbízottja volt. Én áldetektívként működtem. Mindent azt mondtam, hogy a svábhegyi magyar Gestapo kiküldöttje vagyok.

— 1944 decemberében azt a feladatot kaptam a Zsidó Tanácsától, hogy próbáljam a gettóba hozni azt a 600 zsidót, akit a Tattersaal-ban őriznek. Hat napig dolgoztam a kiszabadításukért, amely a végén sikerrel járt. Nem értem volna el eredményt, ha nem lett volna segítségemre Gobbi százados, Gobbi Hilda édesapja, aki mindig minden lehetőt megtehetett az üldözöttekért. A Tattersaal-ból kihozottak sorában volt dr. Szabeny Endre belügyminiszteri osztályfőnök is.

— Mikor Gobbi századoshoz Budára mentünk — folytatja Rónai Zoltán — az autót, amelyen Forrás Endre rendőrnagy, dr. Parádi István és dr. Sámson József is ültek, megállították a németek. Azt mondták, forduljunk vissza, mert a német visszavonulók számára kell az út. Erre leszálltam az autóból, odaálltam a németek elé és intettem nekik, hogy csináljanak utat kocsiunknak. Határozott fellépésem eredménnyel is járt. A német visszavonulók megálltak, átengedték kocsiunkat. Sikerült nekem, az áldetektívnek, aki magam is az üldözöttekhez tartoztam, megállítani a német visszavonulást.

— 1945. január elején néhány zsidó beszállt a Sip-utca és kérte, hogy jöjjen valaki a gettó egyik péküzletéhez, amelyet egy nyilas fosztogat. Domonkos Miksa és én nyomban odamentünk. Domonkos Miksa, aki századosi egyenruhát viselt, uggy rákiabált a fosztogató nyilasra, hogy az nyomban „nyggyázz” — ha vágta magát és úgy könyörgött neki, hogy ne adja át a hatóságoknak. Domonkos Miksa a végén megbízott engem, hogy vezessem ki a nyilast a gettóból.

— Amikor meghallottam, hogy fivéremet deportálták, utána mentem egész Szönyig. Ott utolértem és úgy hoztam ki a csapból, hogy a csapatot őrző

bucsuztunk az élettől megváltottaktól... Egy izben, a Klauzál-téren hantoltunk el egy neves festőművészt és szertartás közben kergetett a szomszédos ház fedele alá a gettorendőrség, mert a tér fölött keringtek a bombázók.

csendőrnagynak a következőket mondtam:

— A svábhegyi Gestapótól jövek Rosenbeum Jenőért, aki husz kiló aranyat rejtett el és akit vissza kell vinnem, hogy megmutassa az arany rejtékhelyét.

— Két zsidót sikerült a margitkörtű katonai fogházból is kihoznom, közvetlenül tervbe volt akasztásuk előtt. Az egyik: Várnai Pál volt, Wallenberg sofőrje. 1944 december 22-én sikerült őt megmentenem. Megérttettem a katonai fogház vezetőjével, hogy svéd állampolgárról van szó és a Szálasi-kormány diplomáciai bonyodalomba keveredne Svédországgal, ha ezt a svéd embert kivégeznék.

— Abban, hogy ilyen bátorsággal tudtam véghezvinni embertársaim, zsidó testvéreim megmentését, része volt annak a szinte szuggeszciót jelentő bátorításnak, amelyet sok esetben Stöckler Lajostól és Domonkos Miksától kaptam.

Egy orvos a gettóból:

— December 5-én, a szokásos körséta után vittek be családommal a gettóba, ahol az első napon lejelentkeztem a Sip-utca 12. szám alatti orvosi központban, hogy bent vagyok és dolgozni kívánok. Nagyon kevés volt az orvos; a bent lakó orvosok többsége a gombakórúak felszaporodott szükségkórháznak nevezett nyomortanyák felé orientálódott, így igen nagy szükség volt minden egyes orvosra. Már jó néhány címmel a kezembem jöttem el a hitközségről s még azon a napon megkezdtem beteglátogatásaimat. Sajnos, a Teleki-térről üres kézzel, műszer, gyógyszer nélkül érkezőm, nehezen kezdtem meg keserves munkámat. Talán a második éjszakán hívtak epekörohamban kinlódó asszonykához, mellette 8 éves, az ágy előtt négyhónapos gyermeke s azonkívül a szobában még 8–10 ember, férfi, nő, gyerek vegyesen. Az asszony görcsök közt fetrengött s én az orvos, ott álltam lehetetlenül, pedig tudtam, hogy egy injekció, egy thermofor, vagy bármi más mit jelentett volna kezembem. S akkor, amikor a gyermekeket babusgattam, csendben, észrevétlenül saját kezem melegével pótoltam a szenvedő anyának a thermofort s a gyerekekkel együtt keserves munkával álomba simogattam a görcsös epehólyagot is. Az igazság kedvéért meg kell mondanom, hogy másnap kértem s harmadnap

kaptam is Benedek dr.-tól a hitközségen egy doboz szükséggyógyszert, később sok kinnal saját gyógyszerárunk is volt szegényen, de a legszükségesebb gyógyszerekkel, így ilyen benuktan többé soha nem kellett betegség mellett állanom.

— A gettóközigazgatás megszervezése után az egyik kerület körzeti orvosi állását vállaltam, ami most már a beteglátogatáson kívül hatáskörömbem sorolt körzetemen belül minden, ami a tisztiorvosi teendőktől lefelé az orvosi és közegészségügyi munka keretébe besorozható volt. Tisztiorvosi hivatal céljára kinyitattunk lakásom közelében egy kis üzlethelyiséget. Nem merem részletezni ennek a kis helyiségnek hygiénikus berendezését, mert még retrospektíve is halás vagyok ezért a kis oduért, amely magamnak munkahelyem, félig otthonom, menedékem volt, még egy-egy saraktól más orvosnak is odakölcsonőztem munkahelyül, de annyi embernek nyújtott ez a hely kicsi oázist a nagy sivatagban, betegnek, egészségesnek, csüggedtnak, egyaránt. Ide jöttek saját körzetem, no meg a többi ismerősök is felvilágosításokért, különböző bizonyítványokért, kószfeljavításért (csak írásban kaphatták meg), de nagyon sokszor csak egy jó szóért, egy csepp melegért, ami testilek, lelkileg nagyon kellett nekik. Itt lehetett hamis írást adni azoknak is, akik valamely ürüggyel ki akartak juttatni a kapun, hogy maguknak s éhező családjuknak élelmiszert, gyógyszert behozhassanak.

— Gettóbéli nehéz, gondterhes orvosi munkámra mindig szívesen fogok visszaemlékezni. Értéket jelentettek számomra, az orvos, a pszichológus számára egyaránt az ott nyert tapasztalatok, az embereknek, zsidó társaimnak adott helyzetben való megismerése s maga lementelenített valóságában.

W. Dr. KAUFMAN IRÉN

Ha tudna valaki egyetlen fiamról Dr. Zala Györgyről

ki Dachauban volt, könyörgöm, értesítsen, hová, merre vihetnék.

Dr. Zaláné. Rp., Bajnok-u. 31.

KERESEM FERJENET,

Ábrahám Mártont

1910 Bpest. Utoljára 1945 szeptemberben adott életjelt, 182. lágér, Hunderowka, Rosztorból. Bármint tudnak róla, értesítsék Ábrahám Mártonné, Bpest, Rumbach 88. sz. utca 10., Stern-konyha.

A mártírhálált halt dr. Kandel Sámuel és felesége emléke

Vasárnap délelőtti bensőséges, megható ünnepség keretében helyezték el dr. Kandel Sámuel és felesége — a mártírhálált halt — ényegimnáziumi tanárok emléktábláját. *Abrahámsohn* főmentor megindító gyászeneké a pályatársak nevében dr. Kandel Bernát és dr. Zsoldos Endő igazgató mondtak igaz meggyőző és őszinte szeretettel fakadó és ezért meggyőző szavakat.

Stílusos volt ez a kis ünnepség. Egyéniségükhöz méltó. Memvezényelték ki hivatalból senkit, az jött, akit a szíve húzott, hogy hódoljon az igazságosságnak, a szeretet, a tisztaság és a nevelői aldozatoság és lelkeség előtt.

Nem mindennapi jelenség az *en profetai* tanító-télek s kell, hogy mi zsidók, akikben a tanítói iránti hagyományos tisztelt meg van, pár meleg szóval beszélünk az olyan Tanító emléke, mint amilyen dr. Kandel Sámuel volt. Új és új nevelő gondolatokat teremtő lendületű oklalan, botor, gyilkosok fosztottak meg minket.

Minden lízonnal Reá illik az emléke mondásának zsidóságnak mélységesen jellemző szép szava:

...a tanító iránti tisztelet legyen olyan, mint az Ég iránti tisztelet. (IV. 15.)

A Pesti Izraelita Hitközség Szabadteremének előadásai

Január 23-án d. n. 1/2 óra-
kor (Síp-utca 12., II. emelet 33.)
dr. Waldapfel Imre: *Izrael és
Hellas.*

Január 30-án: Gonda László:
A galut zsidósága.

Pesti Izr. Hitközség keresi (Síp-u. 12. I. 16.)

850 Szegő Imréné, Honkát Nagy-
atádi Szabó-u. 27., Zucker-
mann Sándor Ricséről, hit a
szabadulás után Pesten
lak, keresi Mezei Margit,
Vien.

Salzer Mihályt,

az ostromi zsidó hitközségtől
termékei anyagoknyi kivonatainak
megküldését kérte, felkérjük, hogy
Magyarországi Izraeliták Országos
rodájánál (VII. Síp-utca 12.) je-
lentkezzen.

Könyvelőt (könyvelőnőt) keres nagykereskedelmi cég.

Részletes ajánlatot: „Céges, nagy
gyakorlati” jellegű Balogh Hírde-
lőbe, Bpest, V., Szil. István-krt. 8.

Kitűnő uri házikoszt

(Szigoru orth, kóser) lakáson
kapható. Népszínház-utca 50. I. 2.

A XI. WIZO-Világkonferencia Bázelben

Gács Teri beszámolója

(Befejező közlemény)

December 17-én a Moacat Ha-
poalot, a női munkásszervezet
teszi meg jelentését. A jelentés
legjellegzetesebb része, hogy
míg a 25 év előtt alakult női
munkásmozgalom csupán 10%-át
jelentette az ereci munkásság-
nak, ma, a 77.000 tagot számlá-
ló szervezet a munkásszabály
48%-át képviseli. Jólesően ta-
pasztalhatjuk ebből a körülményből, hogy milyen mértékben fejlődik az öntudatos, országépítő kötelességérzet Erec Jisrael asszonyainál. A Moacat Hapoalot karöltve dolgozik a Wizo-val és a két szervezet közötti problémák megvitatása vette igénybe ennek a napnak túlnyomó részét.

Olga Allmann, a londoni Executiva pénzügyi feje terjeszti jelentését a konferencia elé. A szóbeli jelentés, valamint az egyidejűleg a konferencia delegáltjai elé terjesztett kinutatók egy bonyolult és bűnulatot keltő zsenialitásra valló hatalmas munka, tökéletes megoldását mutatják. A pénzügyi jelentés legfigyelemreméltóbb lényege az, hogy az 1939/40 évek költségvetésével szemben az 1945/46. évi költségvetés több mint négyszeresére emelkedett, a következő évi előirányzat pedig 100%-kal magasabb ennél.

Dr. Rose Ginzberg, a palesztinai Executiva pénzügyi feje teszi meg ezután pénzügyi jelentését, amely természetesen arányban áll a világexecutiva jelentésével. Fontos kérdése volt a konferenciának a Wizo Keren-Kajemeth kötelessége. Két évre, 1945/47 évekre 1/4 millió font hozzájárulást vállalt a világwizo a K. K. L. számára.

A pénzügyi és ezzel kapcsolatos szervezési kérdések egész sora kapcsolódik még a két pénzügyi jelentéshez s ezen kérdések előterében mindig a gyermekkérdés áll, amely ma a Wizo legnagyobb feladata.

Fay Groge, a világexecutiva főtitkára éppen ezért a gyermekalap létesítését javasolja, melynek feladata legyen, hogy a Wizo, ebbeli kötelességeinek teljesítésében soha fennakadás ne állhasson elő.

December 18-án kerültek sora a különböző országok delegátusainak szóbeli beszámolói. Ezek sorában volt a magyar szervezet beszámolója is. A beszámoló legjellegzetesebb két részre oszlottak. A tragédiasújtott országok, Közép-Európa, a Balkán képviselőinek beszámolója a nehéz körülményekről, az összeomlott szervezetek újjáépítéséről s az újjászervezés nehéz problémájáról szólt. Teljesítme-

nyek természetesen még állg jöhetnek számításba és messze elmaradnak a báborut nem vi-selt, tengerentúli, sértetlenül maradt szervezetek teljesítményei mellett. Canada, Ausztrália, Délafrika, Mexikó vezetnek óriási hozamukkal. A konferencia mély megértéssel hallgatta végig a beszámolókat, gyakori tanujelét adta együttérzésének és a magyar beszámoló után, a londoni Executiva csodálatát és szeretetét fejezte ki a közép-európai szervezetek újjáépítőivel szemben.

December 19-én megalakultak a különböző bizottságok, szervezés-, propaganda-, pénzügyi-, kongresszusi bizottság és az állandó működő permanens bizottság (standing comitè) a pillanatról-pillanatra felmerülő problémák azonnali eldöntésére.

December 20-án kerültek megvitatásra a javaslatok. Bár ezen a napon kellett volna zárulnia a konferenciának, a nagy anyag-gal nem tudtak végezni. A nagy propaganda-program, főképpen pedig a fejlesztési javaslatok sok munkát adtak. A konferenciát tehát meghosszabbították, folytatását 21-én, szombat este 8 órára tűzték ki.

Szombaton, 21-én este folytatódott a konferencia és eltartott 22-én este 8 óráig. A fejlesztési javaslatok körül folyt a leg-hosszabb vita. A már említett gyermekfal, egy újabb, 200 gyermek befogadására alkalmas tatta a konferenciát.

A két nagy Executiva, a palesztinai és a világexecutiva megválasztása után, a konferencia, Rebekka Sieff elnök fel-emelő záróbeszédével véget ért.

A hétnapos konferencia folyamán teljes mértékben megmutatkozott ennek a hatalmas világsszervezetnek dinamikus ereje. Mint ahogyan két hatalmas malomkő őrt az élet magvából a létfenntartó kenyeret, olyan szoros és egymás számára nélkülözhetetlen együttműködéssel teremti a két óriási szervezet, a palesztinai WIZO-föderáció és a világsszervezet az életet Erec Jisraelben. A világwizo a hatalmas medence, amelybe a föld minden legtávolabb eső tájáról összpontosul az a segítség, amit zsidó asszonyi szív és akarat elő tud teremteni és a palesztinai szervezet az, amely törhetetlen akaraterőtől és lelkesedéstől és példa nélkül álló önfeláldozó szeretettől fűtött nehé munkával dolgozza fel ezt a hozamot oly módon, hogy az minél nagyobb teljességre váljék a jisivnak, az építőmunkáknak és mindazoknak, akik nevelésre és gazdasági átállásra szorulnak.

Pályázat

A békésabb kongr. az. Munkásszervezetek egy

körzeti főrabbi állásra pályázatot hirdet.

Pályázhatnak mindazon magyar állampolgárságú rabbik, akik a békéscsaba szemináriumban elvégezték. Pályázati feltételek: Természeti tudás, pénzbeli fizetés meggyőző szerinti. A pályázathoz rövid önéletrajz adandó be. Pályázati határidő a megjelenéstől számított 14 nap. Utókezeset csak a meghívottak tekinthetnek.

GYERMEKÁGY, GYERMEKBUTOR, VICÁNAI SZÁNKÓ

Nagyatádi Szabó-utca 50. Király-utca sarkán.

Papir, írószer

Özlet könyvek, karoltékok, váltó, lejárat és alkalmazott nyelvtanár-
tis könyvek.

Weinberger és Fejérenél
IV., Deák-tér 6. (Anker-palota).

Hívjon! Jöjjön!

Veszek aranyértékű formteret: szőnyeget porcellán, irópepet, régiséget fűző és nő ruhákat, porzababát, fényképezőpepet festő-
veket

Gersli-Majoresi

VIII., Esterházy-utca 12. (Sándor-utca sarkánál) T.: 135-927.

MINDENNEMÜ SZÖNYEG

vétel-eladás, UNGÁR. Király-u. 14. és Rákóczi-ut 42.

GUMI JAVÍTÁS

I. rendű munka.
Pontos kiszolgálás.

GUMIHÁZ

V. Váci-ut 28.
Bejárati a Léghűtő Károly-
utcaiból:

Telefon: 129-139

Órát, ékszert

légolcsóbban

Klein Lászlónál
Dob-utca 19

UTAZIK?

Böröndök, rethölök, aktatásuk és mindenféle díszmódruk, nagyban és kicsinyben. Krausz Géza, Budapest VIII., Rákóczi-ut 13., udvarban.

Mai értékét fizetem férfiruhaért, szövetért
saját üzletem részére

Andrássy-út 47 (Ortogonal, Abbázia mellett) Eladás nagy választékból

Dénes Béla előadása

A Mazot belső VII. kerületi tagozatának január 15-i ülését dr. Váradi Jenő, az egyesület főtitkára nyitotta meg, majd Solt Ibolya előadóművész mondott el néhány Bialik-verset nagy sikerrel.

Dr. Dénes Béla, a Szocialista Cionisták pártjának elnöke számolt be ezután mindvégig érdekes előadásban a bázeli Cionista Kongresszuson szerzett impresszióiról. Mintegy filmszerűen pergett le a hallgatóság előtt a Kongresszus éjjel-nappal folyó munkája, melyet az előadó kritikai megjegyzésekkel kísért. Külön érdekessége volt az előadásnak a magyar delegáció munkájáról adott helyzetkép.

Dr. Pásztor József, a Mazot ügyvezető igazgatója bekapcsolódva dr. Dénes Béla gondolatmenetébe, kijelentette, hogy a szellemileg elhagyott maradék magyar zsidóságot a cion gondolat rázza fel és kapcsolta össze a külföld zsidóságával. Üzent a Kongresszus és a magyar zsidóság megértette az üzenetet.

Végül még Kulcsár István, Sáfrány Jakab és Salczér Armin szóltak hozzá dr. Dénes Béla előadásához.

Zsidó zene, Zsidó kántor!

A „Magyar Nemzet” legutóbb egyik megjelent számának „Egy. házi zenénk helyzete” című cikkében dr. Szabolcsi Bence, a magyar zsidóság zenei kitűnőségéről érdekes interjú jelent meg. Többek között megállapította: „Istentiszteleti dallamaink nagyrésze korca csinálmány, kántoraink félművelt zenészek”, amire mindkét vonatkozásban reflektálni kívánok.

Istentiszteleteink recitativó, kórus és közének dallamai főleg Sulcer, Lewandowsky, Naumbourg, Novakowsky és Duna-Jewsky műveiből származnak, amiket a művelt Nyugateurópa és Amerika művészi kritikája elismert és liturgiájában elfogadott, legyen az Keleteurópai, askenázi, vagy szefard ritusu. Tény, tendenciájuk és dallamuk bizonyos részben európai, oka, mint más vonatkozásban, hogy liturgiai zenénk is a diaszpórában asszimilálódott és az ősi erőkből fakadó progresszív fejlődés elmaradt.

A zsidó kántortól sem várható, hogy alkotó művész legyen, mint ahogy nem várják egy operaénekestől, hogy operát komponáljon. A kántor tehát a vallásgyakorlatban kellő jártassággal, zenei és általános műveltséggel, kulturált hanggal rendelkeznie kell, legyen előadó-művész, chanzon.

KLEIN SÁNDOR
pesti közföldi főkántor.

Kézbesíthetetlen levelek Oroszországban levő munkaszolgálatosoktól

Átvehetők a Magyar Vöröskeresztnél, Budapest, V. Személyenk. utca 21. I. 3. Rádió Osztály.

Bárany Jakab, Moszkva 232/5, ir Pollák Nellikének, Budapest, Kresz G.-u. 32.

Biró György, Moszkva 307/3, ir Rosenthál Kálmánnak, Budapest, Baross-u. 45.

Deutsch József Sándor, Moszkva 62/8, ir Bürger Magdának, Budapest, Erzsébet-körút 32.

Földes Sándor András, Moszkva 198/9, ir Groszmann Jolánának, Almásy-tér 8.

Friedmann Ervin, Moszkva 280/13, ir Friedman Margitnak, Budapest, Lehel-utca 28.

Dr. Fényes László, Moszkva 153., üzen családjának, Budapest, Csáky-utca 20.

Dr. Grosz Alajos, Moszkva 153/1, ir dr. Grosz Alajosnak, Budapest.

Homolai László, Moszkva 107/3, ir Széphegyi Zsuzsának, Budapest, Szent István-körút 3.

Horovits Jenő, Moszkva 168/N, ir Rosenberger Pálnak, Budapest, Bethlen-u. 3.

Krausz Sándor Ignác, Moszkva, 168/N, ir Vidor Sándornak, Budapest, Király-utca 7.

Krausz Géza, Moszkva 117/3, üzen Krausz Gézának, Miskolc, Nyár-u. 11.

Lusztig Károly, Moszkva 62/6, ir Kovács Magdának, Ujpest, Virág-u. 50.

Markovits Martin, Moszkva 232/5, ir Mittelmann Zsuzsannának, Budapest, Pannonia-u. 46.

Polgár József, Moszkva 232/5, üzen szüleinek Budapestre.

Propper Sándor, Volosnica 30.763.171, üzen szüleinek, Budapest, Rudolf-tér 38.

Révész György, Moszkva 153/5, ir Révész Györgyének, Budapest, Teréz-körút 29.

Sebő Tibor, Moszkva 75, ir Korh Jenő Oszkárnak, Budapest, Fürst Sándor-u. 7.

Schein Sándor, Moszkva 183/5, ir Balázs Gy.-né Mandler Ibo-lyá, Bpest, Peterdy-u. 37.

Singer György, Kiev 62, üzen édesanyjának, Budapest, Wekerle-letelep.

Steier Mayer, Moszkva 200/4, üzen feleségének Budapestre.

Weber Pál, Moszkva 430, ir Weber Pálnak, Bpest, Eötvös-utca 34.

Wolf Sándor, Moszkva 260/3, ir Wolf Samunának, Budapest, Thököly-út 146.

Zukermann Salamon, Moszkva 384/7, ir Hoffmann Tibornak, Bpest, Bethlen-u. 13.

Zucker Jenő, Moszkva 62/3, ir Zucker Samunak, Bpest, III. Lajos-u. 155.

A MAZOT VI. kerületi tagozatának

legutóbbi gyűlése zsúfolt ház mellett ünnepi hangulatban telt el. Szalai József elnöki megnyitója után Schnürmacher Zoltán főkántor művésziessen, nagy sikerrel énekelt héber és jiddis énekeket. Ezután Boró Imre, a Joint gyermekosztályának egyik vezetője számolt be bázeli élményeiről.

Az osztrák határon már tapasztalt utazási nehézségek csak megerősítették azt, — mondotta többek között, — amit a kongresszus politikai határozatai is leszögeztek, hogy a zsidóság számára egyetlen megoldás van, és pedig az, hogy saját országa legyen. A sok szenvedés és a nagy veszteség valósággal kötelez bennünket arra, hogy megmaradt gyermekeinket egyetlen uton, az önálló zsidó állam megvalósításának útján mentjük meg egy új Auschwitztól.

Utána dr. Berg József főrabbi beszélt azokról a boldog tapasztalatokról, amelyek eltöltötték, amikor a zsidóság vezetőinek bölcs és szeretetteljes szavait hallotta, amelyekkel a világ minden zsidójának a sorsáról vitáztak. Jó érzés volt látni, hogy az a mi szemünkben egykor sokat gunyolt „keleti zsidóság” adta a világ minden részében élő zsidóságnak a szellemi vezetőket, jó volt érezni azt is, hogy ezekben a beszédekben nem arról volt szó, hogy meg lehetne-e oldani a zsidóság

sorsát, hanem Erec Jisraelt, már mint adottságot véve, legjobb megoldást igyekeztek biztosítani. A cionizmus ott új hitet adott azoknak, akik a zsidósággal aggódtak és akik a megoldást nem a zsidóságnak megtagadásában keresték.

Végül dr. Pásztor József, a Mazot ügyvezetője foglalta össze az est és a kongresszus tanulságait. A mandatórius hatalommal való vita és mind a mi keserves tapasztalatunk azt bizonyítja, hogy a zsidóság első sorban csak magában és csak a maga erejében bízhat. De csak akkor van reménye arra, hogy erejével eredményeket ér el, ha ideális céljaiért, komoly és megbízható vezetőinek frányítása mellett zárt egységben él és harcol a jövőjéért.

Bejáró házvezetőnőt

kiseb orth. háztartáshoz alkalmasunk. (Zsibéi elárulók) is felvesszük. „Családtag” jel. a kiadókba.

Jobb családból származó, FIATAL LEÁNYT

orvos mellé,

aki háztartásban is segédkezik, 1-re keresünk. Mindenes van. Dr. Herczeg Ernő, Bp., IX., Heller-utca 44. I. emelet 16.

Albérleti szobát

konyhaszállással keres idősebb nő. „Egyedül maradt” jel. a kiadókba.

MEGJELENT!

Öröklési Sorrend a Közös Vöröskereszt Elhalálak Után.

Öröklés deportáltak után

Irták: dr. Fényes Endre és dr. Visky Károly

ügyvéd. egyetemi tanár. Kapható minden könyvkereskedésben. Grill-kiadás.

Székely Emil ékszerész 26

brilliansok, ékszerek, aranyat, ezüstöt órái legdrágábbban vesz.

Férfi ruháért,

samokingért, lehrámentért, szőnyegért, szőnyegért, egész háztartásért legolcsóbban árt

GRÜN, saját üzletm részese.

Népszínház-utca 20. Hívásra jön. Telefon: 135-882

FILM-BOY

áruszállító és gyorsküldő vállalat

lelkismeretesen elintézi inkasszókat, trékkat, biciklis megkötéseket. VII., HOLLÓ-UTCA 17.

Telefon: 423-526

Adler sarkó Somogyi Béla-ut 7

AZ UDVARBAN. Hozott márványlapok vésetei és vállalom. SZOMBATON ZARVA.

Ágytoll és hely

nagy választékban, legjobban és legolcsóbban:

GEIZLER-nél Thököly-ut 14.

(Kelet felé szemben.)

Fenákel Jónásné

orth. késer baromfi- és halüzlete

VII., Dob-utca 18.

Naponta friss baromfi és étel.

JAHRZEIT-TÁBLA

készítését olcsón elvállalom.

UNGÁR MÓR, Király-utca 17.

Kapu alatt vagy I. emelet 4.

Egészítéseknek és lábadásoknak

legkitűnőbb rituális

ellátást nyújt

Dr. ERNST SZANATÓRIUM

Alkotmány-utca 4., III. 3

Telefon: 125-666.

44 EVES, minden információ kibővíti magányos férő munkatársai elhelyezkedését, vagy ALKALMAZÁST KÉRES, biztosítékkal. „Szerepy” jelképe a kiadókba.

Középkorú, int., jólsituált
urlásszony,

házasság céljából

megismerkedne 55 év körüli,
vagyonos kereskedővel, lehe-
tőleg vallásos érzelmi.
„Nagykereskedő előnyben”
jeligére a kiadóba.

82 éves, egy 4 éves kislány anyja,
60 személyt foglalkoztató üzemi tu-
lajdonosnője, szőke, csinos

Iérjhez menne

Irányok 40 éves korig olyan művelt
férfiak, akik üzleti tevékenységük-
kel és esetleg tételek útjánát fej-
lesztani tudnák. „Korrektség” jel-
igére a kiadóba.

26 éves

vallásos, állásban lévő, fiatalember
vagyok, keresek orth., vallásos-
érzelmi, 18-24 évesig

leányt vagy asszonyt

házasság céljából, kinek üzeme vagy
üzlete van, vidéki is lehet.
„Jó munkacso” jel. a kiadóba.

Segítő és élettársa

kernék egy olyan 24-30 éves, val-
lásokérlemű, orth. leánynak vagy
asszonynak, ki üzlettel vagy üzlet-
mel rendelkezik. Nekem is van egy
kis pénzem és egyéb értékeim.
Csak komoly válaszokat.
„Korrektség” jeligére a kiadóba.

A VAC HIREI

A kosárlabda-kegyeleti körmérkőzés
első fordulóját f. hó 21-én, kedden
este játszott a kisorsolt együttesek a
Zsidó Gimnázium tornacsarnokában.

A VAC teniszcsapata a második
osztály bajnokságát megnyerte és a
következő évben már az első osztály-
ban fog játszani.

A VAC diákgyűlését 1947 február
hó 9-én tartja.

A torna-szakosztály kegyeleti versen-
nyére nevezni a tornacsarnokba lehet.
Férfiak: kedd, csütörtök és szombat
este 6-9 órák a kisorsolt és a gimnázium
tornacsarnokában (XIV., Szent Do-
mmonk-sz. 8-10.). Nők: ugyanott,
ugyanakkor, valamint hétfőn és szer-
dén 6-7 óráig a Wesselenyi-u. 44. sz.
iskola tornatermében.

A HAPOÉL M. S. E. hírei

Jól sikerült házversenyt rendezett
az önkéntes szakosztály. 24 fiatal,
bőgő versenyen még nem indult ver-
senyző mutatkozott be az alkalommal,
bizonyítván, hogy ez a sport sok hívet
talál a zsidó fiatalok között. Az új
versenyzők közül kiemelkedik a kö-
pészlény Braun.

Mindazok, akik uszógázolányt kap-
nak a MUSZ-tól, sürgősen jelentkezze-
nek egy fényképpel a Hapoél irodá-
jában (Szent István-körút 1., III. 2.).

Választmányi ülés f. hó 28-án este
6 órák közgyűlést előkészítő vá-
lasztmányi ülést tartunk. Kérjük a
választmány tagjait és a tagsorozat
foglalkozására való tekintettel, okvetle-
nül jelenjenek meg. A választmányi
ülés helye Szent István-körút 1.

Schulz Jenő cég

Órák-ékeztetés (órájavités)
VII., Wesselenyi-u. 6., a régi házban

Gergely Miklós

aranyműves és ékeztető
TÉTEL: Tel.: 422-345. ELADÁSI

Menyasszonyi

ruha, koszorú, látvány és belépés

kölcsönzése

vidékre is. Myrtus-szalom, VII.,
Nagydiófa-utca 18.

Goldné

a zsidó urikörök
legmegbízhatóbb
házasságközvetítője
VII., Alsóerdőor 8. földszint 2.
Új telefonszáma: 224-345.

Férjhezadnám

szép, csinos, intelligens, társaság-
beli, dolgozó, negyvenes, öz. ur-
lásszony barátnőmet, kinek két-
szobás, szépen berendezett lakása
van, jópozícionált urhoz.
„Derék telek” jeligére a kiadóba.

Egyedülálló

jómegjelenésű özvegyasszony, 20 év
óta fennálló ördögáldat és laká-
sai rendelkeznek, megismerkedne

házasság céljából

intelligens, 35-40 éves órással vagy
aranyművessel, jelige: „Jó ízelet-
asszony” a kiadóba.

38 éves, csinos, állásban lévő, gyer-
mektelen műsz. özvegy, ismeret-
tel hiányában egyen keresi korban
hozzáilló, biztos egzisztenciájú ur
ismeretességét.

házasság céljából.

Gyermekek nem akadály. „Tavaszi
esküvő” jeligére a kiadóba.

Állásban lévő

41 éves, barna asszony, húszéves,
megérő

élettársat keres

iparos szénbányában, ki berendezett
lakással rendelkezik, 45-60 évesig.
Jelige: „44 éves asszony”.

Jólsituált urlásszony.

főbérleti lakással

férjhezmenne

55-58 éves, egzisztenciával bíró,
kimondottan uriemberhez, lehet vi-
déli is, leveleket teljes névvel
„Jóbb jövő” jeligére a kiadóba.

Férjhezadnám

31 éves, csinos, özvegyen maradt
nővéremet, kinek önálló órák- és
ékeztetőüzlete van, szépen berendezett
főbérleti lakással, olyan megérő,
jólelkű urhoz, aki az üzletet is ve-
zetni tudná. Közvetítők közlése.
„Szakmabeli előnyben” jeligére a
kiadóba.

Orthodox uri családoknál

bejáratos, privát SÁDCHEN című
„Nagykereskedő” jeligére adja le
Blocknerhez, Bajcsy Zsilinszky-ut 33.

46 éves özvegyasszony

önálló iparral, főbérleti lakással

férjhezmenne

jobb iparoshoz vagy kereskedőhöz.
„Vidékre is” jeligére a kiadóba.

26 éves fiatalember

megismerkedne 20-22 éves, csinos,
intelligens leánnyal,

házasság céljából

némi hozományval v. beutózással.
Levelek „Ideális” jel. a kiadóba

Legszebb frakk- és szmoking-öltöny- kölcsönzés

WILD, KAZAR-UTCA 2.

Használt ruha vétel — eladás.

Társaságbelli legdizkrétebb házasság- közvetítő, Doktorné

Király-u. 67. I. 3. Telefon: 421-930

Önálló, jó jövedelemmel bíró,
egyedülálló URINÓ

élet- és munkatársat

koros 55-60, intelligens uriember
személyében. „Lehet vidéki is”
jeligére a kiadóba.

Társulnék vagy benősülnék

45 év körüli, csinos, nem magas
bűggyel,

kinek jóforgalmu üzlete,

üzeme vagy vállalat van, hol 40
éves kereskedelmi praxisomat, vala-
mint tőkémert hasznosítani tudnám.
„Komoly tőke” jeligére Blockner-
hez, Bajcsy Zsilinszky-ut 33.

Sógornőmet, munka- szolgálatos özvegyét,

csinos, jómegjelenésű, jólétkü,
anyagilag független, háromszobás,
berendezett lakással

férjhezadnam

40-50 év körüli, korrekt, biztos
egzisztenciával rendelkező uriember-
hez. „Korrektség” jeligére New-
York hirdetőbe, Szt. István-krt. 29.

Már sok szerencsés boldog házasságot

hozott létre díszkrétező MELITONÉ.
Budapest, IX., Erkel-utca 4. II. 10.
Hétköznap 4-6-ig fogad. Válasz-
boríték. Kifutó benősülések.

Vidám kislány, ki huszéves,

házas, csinos és főleg kedves,
Két szobás, összkomforttal
rendelkező

házasság céljából megismerkedne.

„Hiszem, hogy megtalálom Nincsen senkim a világon”

jeligére a kiadóba.

Urinegyedben jól bevezetett

NŐI DIVATSZALONOM VAN.

férjhezmennék

olyan intelligens, jómegjelenésű,
45-50 közötti uriemberhez, kinek
komoly egzisztenciája van. Csakis a
kiválóvalakkal rendelkező urak le-
velet kérem. „Nívós, szép élet” jel-
igére a kiadóba.

Társaság hiányában

ezután keresem

jövendőbelimet.

Egyedülmaradt, csinos, fiatal,
szőke leány vagyok. Berendezett la-
kasom és hozományom is van.
Szép otthonra vágyó, 30-46-ig, ön-
álló kereskedő vagy jó pozícionban
lévő ur választást kérem. „Nem bűn-
meg” jeligére a kiadóba.

A zsinagóga naptára

Január 23, csütörtök: Söveg
2, péntek: 3, szombat: 4, va-
sárnap: 5, hétfő: 6, kedd: 7,
szerda: 8, csütörtök: 9.

Szombaton, január 25-én het-
százra: Bau, háftóra: Jeremiás
XLVI, 13-28,

Imaidők:

Ima- házak	Pén- tek	Szombat				Hétköm- nap	
		este	reggel	d. e.	d. u.	este	reggel
Dohány	1/25	7/15	10/15	1/25	1/25	7/15	1/25
Rumbach	1/25	7/10	1/25	1/25	1/25	7/15	1/25
Bethlen	1/25	7/10	1/25	1/25	1/25	7/15	1/25
Csáky	1/25	7/10	1/25	1/25	1/25	7/15	1/25
Dózsa	1/25	7/10	1/25	1/25	1/25	7/15	1/25
Nagyfuv.	1/25	8/10	1/25	1/25	1/25	7/15	1/25
Páva	1/25	9/10	1/25	1/25	1/25	7/15	1/25
Zugló	1/25	7/10	1/25	1/25	1/25	7/15	1/25
Füvárva.	1/25	7/10	1/25	1/25	1/25	7/15	1/25
Leányvár.	1/25	7/10	1/25	1/25	1/25	7/15	1/25

Péntek esti gyertyagyújtás:
4 óra 25 perccor.

A budai Istentiszteletek ideje
január 24, pénteken este 1/25
órákor. Január 25, szombaton
d. e. 1/21 órákor. A II., To-
roczkó-u. 6/b. szám alatti ima-
házban szombaton reggel 8 óra-
kor. Január 25-én, szombaton
d. u. 1/25 órákor Oneg Sabbat a
III., Zsigmond-u. 49. szám alatti
tanácsteremben. (Dr. Telegraf
Zsigmond professzor: „Az ókori
zsidóság”). Az istentiszteletek
helye: III., Zsigmond-utca 49.
XI., Boeska-y-u. 37., II., To-
roczkó-u. 6/a. és péntek este
kenti II., Fő-utca 12. szám alatt.

Óbuda templom: III., Zichy-
utca 9., péntek és ünnep este 1/25
órákor, szombat és ünnep d. e.
9 órákor.

Férjhezmenne

jólsituált, középkorú URINÓ,
háromszobás
főbérleti lakással

jövedelemmel, intelligens, cserző-
ciával bíró urhoz. „Szép ártalom”
jeligére a kiadóhivatkoz.

Egyedülmaradt

32 éves, csinos tisztviselőnő.

férjet,

nőgyéves kislányának apát keres
„Gyermekeztető” jeligére New-
York hirdetőbe, Erzsébet-körút 8.

UJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal
VII., Sip-u. 12. — Telefon: 423-930

Kiadótulajdonos:

A MAGYARORSZÁGI ISRAELITÁK
ORSZÁGOS IRODÁJA
Felelős szerkesztő és felelős kiadó
ROÓZ REZSŐ

Beküldött kéziratokat nem ör-
zünk meg a visszaküldésükre
nem vállalkozunk.

Nyomatott a Globus nyomdai mű-
tőzet Rt. körforgógépein.
Fol. nyomdavezető: Margitay Anna